

Міжнародний стандарт фінансової звітності 9

Фінансові інструменти

Розділ 1 Мета

- 1.1 Мета цього МСФЗ – встановити принципи фінансової звітності про *фінансові активи* та *фінансові зобов'язання*, які надаватимуть доречно та корисну інформацію користувачам фінансової звітності для їхньої оцінки обсягів, часу та невизначеності майбутніх грошових потоків суб'єкта господарювання.

Розділ 2 Сфера застосування

- 2.1 Суб'єкт господарювання застосовує цей МСФЗ до всіх статей, на які поширюється сфера застосування МСБО 39 “*Фінансові інструменти: визнання та оцінка*”.

Розділ 3 Визнання та припинення визнання

3.1 Первісне визнання

- 3.1.1 Суб'єкт господарювання визнає фінансовий актив або фінансове зобов'язання у звіті про фінансовий стан тоді і лише тоді, коли суб'єкт господарювання стає стороною контрактних положень щодо цього інструмента (див. параграфи БЗ.1.1 та БЗ.1.2). Коли суб'єкт господарювання вперше визнає фінансовий актив, він класифікує його відповідно до параграфів 4.1.1–4.1.5 та оцінює його відповідно до параграфів 5.1.1 та 5.1.2. Коли суб'єкт господарювання вперше визнає фінансове зобов'язання, він класифікує його відповідно до параграфів 4.2.1 та 4.2.2 та оцінює його відповідно до параграфа 5.1.1.

Звичайне придбання або продаж фінансових активів

- 3.1.2 Визнання та, у відповідних випадках, припинення визнання *звичайного придбання або продажу* фінансових активів здійснюється, з використанням обліку за датою операції або обліку за датою розрахунків (див. БЗ.1.3-БЗ.1.6).

3.2 Припинення визнання фінансових активів

- 3.2.1 У консолідованих фінансових звітах параграфи 3.2.2–3.2.9, БЗ.1.1, БЗ.1.2 та БЗ.2.1–БЗ.2.17 застосовуються на консолідованому рівні. Отже, суб'єкт господарювання спочатку консолідує всі дочірні підприємства відповідно до МСБО 27 «*Консолідована та окрема фінансова звітність*» та ПКТ-12 «*Консолідація: суб'єкти господарювання спеціального призначення*», а потім застосовує параграфи 3.2.2–3.2.9, БЗ.1.1, БЗ.1.2 та БЗ.2.1–БЗ.2.17 до отриманої внаслідок консолідації групи.

- 3.2.2 Перш ніж оцінювати, чи доцільно *припиняти визнання* (і якщо так, то якою мірою) згідно з параграфами 3.2.3–3.2.9, суб'єкт господарювання визначає, чи слід застосовувати ці параграфи до частини фінансового активу (або частини групи подібних фінансових активів) або фінансового активу (чи групи подібних фінансових активів) повністю, як наведено далі:

- а) параграфи 3.2.3–3.2.9 застосовуються до частини фінансового активу (або частини групи подібних фінансових активів) тоді і лише тоді, коли частина, яку розглядають з метою припинення визнання, відповідає одній з трьох наведених далі умов:
- і) частина складається лише з конкретно ідентифікованих грошових потоків від фінансового активу (або групи подібних фінансових активів). Наприклад, якщо суб'єкт господарювання укладає відсотковий “стрип”, за яким контрагент отримує право на грошові потоки від відсотка (але не на грошові потоки від основної суми за

борговим інструментом), то параграфи 3.2.3–3.2.9 застосовують до грошових потоків від відсотка;

ii) частина складається лише з повністю пропорційної частки грошових потоків від фінансового активу (або групи подібних фінансових активів). Наприклад, якщо суб'єкт господарювання укладає угоду, за якою контрагент одержує права на 90% усіх грошових потоків боргового інструмента, то параграфи 3.2.3–3.2.9 застосовують до 90% цих грошових потоків. Якщо є кілька контрагентів, то кожен контрагент не обов'язково повинен мати пропорційну частку грошових потоків, за умови, що суб'єкт господарювання, який передає, має повністю пропорційну частку;

iii) частина складається лише з повністю пропорційної частки конкретно ідентифікованих грошових потоків від фінансового активу (або групи подібних фінансових активів). Наприклад, якщо суб'єкт господарювання укладає угоду, за якою контрагент отримує права на 90% грошових потоків від відсотка за фінансовим активом, то параграфи 3.2.3–3.2.9 застосовують до 90% цих грошових потоків від відсотка. Якщо є кілька контрагентів, то кожен контрагент не обов'язково повинен мати пропорційну частку конкретно ідентифікованих грошових потоків, за умови, що суб'єкт господарювання, який передає, має повністю пропорційну частку;

- б) в усіх інших випадках, параграфи 3.2.3–3.2.9 застосовують до фінансового активу повністю (або до групи подібних фінансових активів повністю). Наприклад, якщо суб'єкт господарювання передає і) права на перші чи останні 90% надходжень грошових коштів від фінансового активу (або групи фінансових активів) або ii) права на 90% грошових потоків від групи дебіторської заборгованості, але надає гарантію компенсувати покупцеві будь-які кредитні збитки до 8% основної суми дебіторської заборгованості, то параграфи 3.2.3–3.2.9 застосовують до фінансового активу (або групи подібних фінансових активів) повністю.

В параграфах 3.2.3–3.2.12 термін “фінансовий актив” означає або частину фінансового активу (чи частину групи подібних фінансових активів), як визначено в а) вище, або в інших випадках означає фінансовий актив (чи групу подібних фінансових активів) повністю.

3.2.3 Суб'єкт господарювання припиняє визнання фінансового активу тоді і лише тоді, коли:

- а) строк дії контрактних прав на грошові потоки від фінансового активу закінчується, або
- б) він передає фінансовий актив (як зазначено в параграфах 3.2.4 і 3.2.5), і ця передача відповідає критеріям для припинення визнання відповідно до параграфа 3.2.6.

(Див. параграф 3.1.2 стосовно звичайних продажів фінансових активів).

3.2.4 Суб'єкт господарювання передає фінансовий актив тоді і лише тоді, коли він:

- а) передає контрактні права на одержання грошових потоків фінансового активу; або
- б) зберігає контрактні права на отримання грошових потоків фінансового активу, але бере на себе контрактне зобов'язання сплатити грошові потоки одному або кільком одержувачам за угодою, яка відповідає умовам, наведеним у параграфі 3.2.5.

3.2.5 Якщо суб'єкт господарювання зберігає контрактні права на одержання грошових потоків від фінансового активу (“первісний актив”), але бере на себе контрактне зобов'язання сплатити ці грошові потоки одному або кільком суб'єктам господарювання (“кінцевим одержувачам”), то суб'єкт господарювання розглядає операцію як передачу фінансового активу тоді і лише тоді, коли виконуються всі з наведених далі умов:

- а) суб'єкт господарювання не має зобов'язання сплатити суми кінцевим одержувачам, доки він не отримає еквівалентні суми від первісного активу. Короткострокові аванси суб'єкта господарювання із правом повного відшкодування позиченої суми плюс нараховані відсотки за ринковими ставками не порушують цієї умови;

- б) умови контракту про передачу забороняють суб'єктові господарювання продавати або надавати у заставу первісний актив, окрім надання кінцевим одержувачам як забезпечення зобов'язання сплатити грошові потоки;
- в) суб'єкт господарювання має зобов'язання передати будь-які грошові потоки, які він отримує від імені кінцевих одержувачів, без суттєвої затримки. Крім того, суб'єкт господарювання не має права повторно інвестувати такі грошові потоки, за винятком інвестицій у грошові кошти або еквіваленти грошових коштів (як визначено в МСБО 7 "Звіти про рух грошових коштів") протягом короткого періоду розрахунків від дати отримання коштів до дати необхідного перерахування кінцевим одержувачам, причому відсоток, зароблений за такими інвестиціями, також перераховується кінцевим одержувачам.

3.2.6 Якщо суб'єкт господарювання передає фінансовий актив (див. параграф 3.2.4), від оцінює, якою мірою він зберігає ризики та винагороди від володіння фінансовим активом. У цьому випадку:

- а) якщо суб'єкт господарювання передає в основному всі ризики та винагороди від володіння фінансовим активом, то суб'єкт господарювання має припинити визнання фінансового активу і визнати окремо як активи або зобов'язання будь-які права та зобов'язання, створені або збережені при передачі;
- б) якщо суб'єкт господарювання зберігає в основному всі ризики та винагороди від володіння фінансовим активом, то суб'єкт господарювання продовжує визнавати фінансовий актив;
- в) якщо суб'єкт господарювання ні передає, ні зберігає в основному всі ризики та винагороди від володіння фінансовим активом, то суб'єкт господарювання визначає, чи зберігає він контроль за фінансовим активом. У цьому випадку:
  - і) якщо суб'єкт господарювання не зберіг контроль, він припиняє визнання фінансового активу і визнає окремо як активи чи зобов'язання будь-які права чи обов'язки, створені або збережені при передачі;
  - ii) якщо суб'єкт господарювання зберіг контроль, він продовжує визнавати фінансовий актив тією мірою, якою він бере подальшу участь у фінансовому активі (див. параграф 3.2.16).

3.2.7 Передачу ризиків та винагород (див. параграф 3.2.6) оцінюють, порівнюючи, якою мірою суб'єкт господарювання наражається на ризики (до і після передачі) змінюваності сум та строків чистих грошових потоків від переданого активу. Суб'єкт господарювання зберіг в основному всі ризики та винагороди від володіння фінансовим активом, якщо ризик змінюваності теперішньої вартості майбутніх чистих грошових потоків від фінансового активу, на який він наражається, не змінюється суттєво внаслідок передачі (наприклад, суб'єкт господарювання продав фінансовий актив за умовами угоди викупити його за фіксованою ціною або за ціною продажу плюс компенсація позикодавцю). Суб'єкт господарювання передав в основному всі ризики та винагороди від володіння фінансовим активом, якщо ризик такої змінюваності, на який він наражається, більше не є суттєвим стосовно загальної змінюваності теперішньої вартості майбутніх чистих грошових потоків, пов'язаних із фінансовим активом (наприклад, тому, що суб'єкт господарювання продав фінансовий актив лише за умови опціону на викуп за його справедливою вартістю на час викупу або передав повністю пропорційну частку грошових потоків від більшого фінансового активу в угоді, наприклад такій, як угода про додаткову участь у позиції, що відповідає умовам параграфа 3.2.5).

3.2.8 Часто буде очевидним, передав чи зберіг суб'єкт господарювання в основному всі ризики та винагороди від володіння і не буде потреби виконувати будь-які обчислення. В інших випадках треба буде обчислювати та порівнювати рівень ризику для суб'єкта господарювання від змінюваності теперішньої вартості майбутніх чистих грошових потоків до і після передачі. Обчислюють та порівнюють із застосуванням відповідної поточної ринкової ставки відсотка як ставки дисконту. Розглядається вся обґрунтовано можлива змінюваність чистих грошових потоків, причому більша вага надається тим кінцевим результатам, імовірність яких є вищою

- 3.2.9 Чи зберіг суб'єкт господарювання контроль (див. параграф 3.2.6(в)) за переданим активом, залежить від здатності сторони, якій передається актив, продати його. Якщо сторона, якій передають актив, має практичну можливість продати актив повністю незв'язаній третій стороні і спроможна здійснити цю можливість односторонньо і без необхідності висувати додаткові обмеження щодо передачі, то суб'єкт господарювання не зберіг контроль. У всіх інших випадках суб'єкт господарювання зберіг контроль

Передачі, які відповідають критеріям для припинення визнання

- 3.2.10 Якщо суб'єкт господарювання передає фінансовий актив у передачі, яка відповідає критеріям для припинення визнання повністю та зберігає право обслуговувати фінансовий актив за плату, то він визнає або актив, пов'язаний з обслуговуванням, або зобов'язання, пов'язане з обслуговуванням, для такого контракту на обслуговування. Якщо не очікується, що плата, яка підлягає отриманню, адекватно компенсуватиме суб'єктові господарювання виконання обслуговування, то зобов'язання, пов'язане з обслуговуванням, за прийнятими обов'язками з обслуговування, визнається за його справедливою вартістю. Якщо очікується, що плата, яка підлягає отриманню, перевищуватиме адекватну компенсацію за обслуговування, то актив, пов'язаний з обслуговуванням, визнається для права обслуговування за сумою, визначеною на основі розподілу балансової вартості більшого фінансового активу відповідно до параграфа 3.2.13.

- 3.2.11 Якщо внаслідок передачі, визнання фінансового активу припиняється повністю, але передача приводить до отримання суб'єктом господарювання нового фінансового активу або прийняття нового фінансового зобов'язання чи зобов'язання, пов'язаного з обслуговуванням, тоді суб'єкт господарювання визнає за справедливою вартістю новий фінансовий актив, фінансове зобов'язання або зобов'язання, пов'язане з обслуговуванням.

- 3.2.12 При припиненні визнання фінансового активу повністю різниця між:

- а) балансовою вартістю (оціненою на дату припинення визнання) та
- б) отриманою компенсацією (включаючи будь-який новий отриманий актив мінус будь-яке нове взятє зобов'язання)

визнають у прибутку або збитку.

- 3.2.13 Якщо переданий актив становить частину більшого фінансового активу (наприклад, якщо суб'єкт господарювання передає грошові потоки від відсотків, що є частиною боргового інструмента, див. параграф 3.2.2а)) і передана частина відповідає критеріям для припинення визнання повністю, то попередню балансову вартість більшого фінансового активу розподіляють між частиною, визнання якої продовжується, та частиною, визнання якої припиняється, на основі відносної справедливої вартості цих частин на дату передачі. З цією метою збережений актив, пов'язаний з обслуговуванням, розглядають як частину, визнання якої продовжується. Різницю між

- а) балансовою вартістю (оціненою на дату припинення визнання), розподіленою на частину, визнання якої припиняється, та
- б) компенсацією, отриманою за частину, визнання якої припиняється (включаючи будь-який новий отриманий актив мінус будь-яке нове взятє зобов'язання)

визнають у прибутку або збитку.

- 3.2.14 Якщо суб'єкт господарювання розподіляє попередню балансову вартість більшого фінансового активу між частиною, визнання якої продовжується, та частиною, визнання якої припиняється, треба визначити справедливую вартість частини, визнання якої продовжується. Якщо суб'єкт господарювання у минулому продавав частини, подібні до частини, визнання якої продовжується (або є інші ринкові операції для таких частин), то останні ціни фактичних операцій надають найкращу оцінку її справедливої вартості. Якщо немає котирувань цін або останніх ринкових операцій для підтвердження справедливої вартості частини, визнання якої продовжується, то найкращою оцінкою справедливої вартості є різниця між справедливою вартістю більшого

фінансового активу в цілому та компенсацією, отриманою від сторони, якій передається частина, визнання якої припиняється.

Передачі, які не відповідають критеріям для припинення визнання

- 3.2.15** Якщо передача не приводить до припинення визнання, оскільки суб'єкт господарювання зберіг в основному всі ризики та винагороди від володіння переданим активом, то суб'єкт господарювання продовжує визнавати переданий актив повністю та визнає фінансове зобов'язання за отриману компенсацію. У подальших періодах суб'єкт господарювання визнає будь-який дохід від переданого активу та будь-які витрати, понесені за фінансовим зобов'язанням.

Подальша участь у переданих активах

- 3.2.16** Якщо суб'єкт господарювання не передає і не зберігає в основному всі ризики та винагороди від володіння переданим активом, і зберігає контроль за переданим активом, то суб'єкт господарювання продовжує визнавати переданий актив у межах його подальшої участі. Ступінь подальшої участі суб'єкта господарювання в переданому активі – це те, якою мірою він наражається на ризики змін вартості переданого активу. Наприклад,

- а) якщо подальша участь суб'єкта господарювання набирає форми гарантії на переданий актив, тоді ступінь подальшої участі суб'єкта господарювання є меншою з двох оцінок: і) суми активу або ii) максимальної суми отриманої компенсації, яку суб'єкт господарювання може бути вимушений повернути (“суми гарантії”);
- б) якщо подальша участь суб'єкта господарювання набирає форми проданого чи придбаного опціону (або обох) на переданий актив, то ступінь подальшої участі суб'єкта господарювання є сумою переданого активу, яку суб'єкт господарювання може викупити. Проте у випадку проданого опціону “пут” на актив, який оцінюється за справедливою вартістю, обсяг подальшої участі суб'єкта господарювання обмежується меншою з двох оцінок: справедливої вартості переданого активу або ціни виконання опціону (див. параграф Б3.2.13);
- в) якщо подальша участь суб'єкта господарювання набирає форми опціону, який погашається грошовими коштами, або подібного забезпечення на переданий актив, то обсяг подальшої участі суб'єкта господарювання оцінюється таким самим способом, як і для участі, що є результатом опціонів, які не погашаються грошовими коштами, як зазначено в б) вище.

- 3.2.17** Якщо суб'єкт господарювання продовжує визнавати актив тією мірою, якою він бере подальшу участь у ньому, то суб'єкт господарювання також визнає і відповідне зобов'язання. Не зважаючи на інші вимоги до оцінки в цьому МСФЗ, переданий актив і відповідне зобов'язання оцінюються на основі, що відображає права та обов'язки, збережені суб'єктом господарювання. Відповідне зобов'язання оцінюється у такий спосіб, що чиста балансова вартість переданого активу та відповідного зобов'язання є:

- а) *амортизованою собівартістю* прав та обов'язків, збережених суб'єктом господарювання, якщо переданий актив оцінюється за амортизованою собівартістю, або
- б) *рівною справедливій вартості* прав та обов'язків, збережених суб'єктом господарювання, коли їх оцінювати окремо, якщо переданий актив оцінюється за справедливою вартістю.

- 3.2.18** Суб'єкт господарювання продовжує визнавати будь-який дохід, що виникає від переданого активу тією мірою, якою він бере подальшу участь у цьому активі, та визнає будь-які витрати, понесені за відповідним зобов'язанням.

- 3.2.19** З метою подальшої оцінки визнані зміни справедливої вартості переданого активу та відповідного зобов'язання обліковують узгоджено одна до одної відповідно до параграфа 5.7.1, і їх не згортають.

3.2.20 Якщо подальша участь суб'єкта господарювання полягає лише в частині фінансового активу (наприклад, коли суб'єкт господарювання зберігає опціон на викуп частини переданого активу або зберігає залишкову частку, яка не веде до збереження в основному всіх ризиків та винагород від володіння, і суб'єкт господарювання зберігає контроль), то суб'єкт господарювання розподіляє попередню балансову вартість фінансового активу між тією частиною, яку він продовжує визнавати згідно з подальшою участю, та частиною, яку він більше не визнає, на основі відповідної справедливої вартості цих частин на дату передачі. З цією метою застосовують вимоги параграфа 3.2.14. Різниця між

- а) балансовою вартістю (оціненою на дату припинення визнання), розподіленою на частину, яка більше не визнається, та
- б) компенсацією, отриманою за частину, яка більше не визнається,

визнається у прибутку або збитку.

3.2.21 Якщо переданий актив оцінюється за амортизованою собівартістю, то право вибору (описане у цьому МСФЗ) призначити фінансове зобов'язання як таке, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, не застосовується до відповідного зобов'язання.

Всі передачі

3.2.22 Якщо визнання переданого активу продовжується, актив та відповідне зобов'язання не згортають. Подібно до цього, суб'єкт господарювання не згортає будь-який дохід, що виникає від переданого активу, із будь-якими витратами, понесеними за відповідним зобов'язанням (див. МСБО 32 "*Фінансові інструменти*", параграф 42).

3.2.23 Якщо сторона, яка передає, надає заставу негрошовими коштами (наприклад, борговими інструментами або інструментами капіталу) стороні, якій передається, то облік застави стороною, яка передає, та стороною, якій передається, залежить від того, чи має сторона, якій передають, право продати або перезаставити заставу, а також від того, чи не виконала зобов'язання сторона, яка передає. Сторона, яка передає, та сторона, якій передають, повинні обліковувати застави так:

- а) якщо сторона, якій передають, має право за контрактом або за звичаєм продавати чи перезаставляти заставу, тоді сторона, яка передає, повинна перекласифікувати цей актив у своєму звіті про фінансовий стан (наприклад, як позичений актив, заставлені інструменти капіталу або дебіторську заборгованість за викупом) окремо від інших активів;
- б) якщо сторона, якій передають, продає надану їй заставу, то вона має визнавати надходження від продажу та зобов'язання, оцінене за справедливою вартістю, щодо її заборгованості повернути заставу;
- в) якщо сторона, яка передає, не виконує зобов'язання згідно з умовами контракту та більше не має права викупити заставу, то вона повинна припинити визнання застави, а сторона, якій передають, має визнавати заставу як актив, первісно оцінений за справедливою вартістю (або якщо вона вже продала заставу, припинити визнання заборгованості повернути заставу);
- г) за винятком наведеного у в), сторона, яка передає, має подовжувати облік застави як свого активу, а сторона, якій передають, не повинна визнавати заставу як актив.

3.3 Припинення визнання фінансових зобов'язань

3.3.1 Суб'єкт господарювання вилучає фінансове зобов'язання (або частину фінансового зобов'язання) зі свого звіту про фінансовий стан тоді і лише тоді, коли його погашають, тобто коли зобов'язання, визначене у контракті, виконано, анульовано або строк його дії закінчується.

3.3.2 Обмін борговими інструментами між існуючим позичальником та позикодавцем на суттєво відмінних умовах обліковують як погашення первісного фінансового зобов'язання та

визнання нового фінансового зобов'язання. Подібно до цього, значну зміну умов існуючого фінансового зобов'язання або його частини (незалежно від того, чи відбувається вона внаслідок фінансових труднощів боржника) обліковують як погашення первісного фінансового зобов'язання та визнання нового фінансового зобов'язання.

- 3.3.3** Різницю між балансовою вартістю фінансового зобов'язання (або частини фінансового зобов'язання), погашеного або переданого іншій стороні, та сплаченою компенсацією (включаючи будь-які передані негрошові активи та прийняті зобов'язання) визнають у прибутку чи збитку.
- 3.3.4 Якщо суб'єкт господарювання викупує частину фінансового зобов'язання, то суб'єкт господарювання розподіляє попередню балансову вартість фінансового зобов'язання між частиною, визнання якої продовжується, та частиною, визнання якої припиняється, на основі відповідної справедливої вартості цих частин на дату викупу. Різницю між а) балансовою вартістю, розподіленою на частину, визнання якої припинено, та б) сплаченою компенсацією, включаючи будь-які передані негрошові активи або прийняті зобов'язання, щодо частини, визнання якої припинено, визнають у прибутку чи збитку

Розділ 4 Класифікація

4.1 Класифікація фінансових активів

- 4.1.1** Окрім випадків, коли застосовується параграф 4.1.5, суб'єкт господарювання класифікує фінансові активи як такі, що оцінюються у подальшому або за амортизованою собівартістю, або за справедливою вартістю на основі обох таких чинників:
- а) моделі бізнесу суб'єкта господарювання для управління фінансовими активами; та
  - б) характеристик контрактних грошових потоків фінансового активу.
- 4.1.2** Фінансовий актив оцінюють за амортизованою собівартістю, якщо виконуються обидві такі умови:
- а) актив утримують в моделі бізнесу, мета якої – утримування активів задля збирання контрактних грошових потоків;
  - б) контрактні умови фінансового активу передбачають у певні дати надходження грошових потоків, які є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму.

Параграфи Б4.1.1–Б4.1.26 містять настанови щодо застосування цих умов.

- 4.1.3** Для цілей застосування параграфа 4.1.2б) відсоток – це компенсація часової вартості грошей і кредитного ризику, пов'язаного з непогашеною основною сумою, протягом певного періоду часу.
- 4.1.4** Фінансовий актив оцінюють за справедливою вартістю, окрім випадків, коли його оцінюють за амортизованою собівартістю відповідно до параграфа 4.1.2.

Можливість призначення фінансового активу за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку чи збитку

- 4.1.5** Незважаючи на параграфи 4.1.1–4.1.4, суб'єкт господарювання може при первісному визнанні нескасовно призначити фінансовий актив як такий, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, якщо таке призначення усуває або значно зменшує невідповідність оцінки чи визнання (яку інколи називають “неузгодженістю обліку”), що інакше виникне внаслідок оцінювання активів або зобов'язань чи визнання прибутків або збитків за ними на різних підставах (див. параграфи Б4.1.29–Б4.1.32).

- 4.1.6 МСФЗ 7 “Фінансові інструменти: розкриття інформації” вимагає від суб’єкта господарювання розкривати інформацію про фінансові активи, які він призначив як такі, що оцінюються за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку.

4.2 Класифікація фінансових зобов’язань

- 4.2.1 Суб’єкт господарювання класифікує всі фінансові зобов’язання як такі, що у подальшому оцінюються за амортизованою собівартістю, користуючись *методом ефективного відсотка*, за винятком таких:
- а) *фінансові зобов’язання за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку*. Такі зобов’язання, в тому числі похідні фінансові інструменти, які є зобов’язаннями, у подальшому оцінюються за справедливою вартістю;
  - б) фінансові зобов’язання, що виникають, коли передача фінансового активу не відповідає критеріям для припинення визнання або коли застосовується підхід подальшої участі. Параграфи 3.2.15 та 3.2.17 застосовуються до оцінки таких фінансових зобов’язань;
  - в) *контракти фінансової гарантії*, як визначено у Додатку А. Після первісного визнання емітент такого контракту (окрім випадків, коли застосовуються параграф 4.2.1а) або б)) у подальшому оцінює його за більшою з таких двох величин:
    - і) сума, визначена відповідно до МСБО 37 “Забезпечення, умовні зобов’язання та умовні активи”; та
    - іі) сума, визнана первісно (див. параграф 5.1.1), мінус, у відповідних випадках, кумулятивна амортизація, визнана відповідно до МСБО 18 “Дохід”.
  - г) зобов’язання надати позику за відсотковою ставкою, нижчою ніж ринкова. Після первісного визнання емітент такого зобов’язання (окрім випадків, коли застосовується параграф 4.2.1а)) у подальшому оцінює його за більшою з таких двох величин:
    - і) сума, визначена відповідно до МСБО 37; та
    - іі) сума, визнана первісно (див. параграф 5.1.1), мінус, у відповідних випадках, кумулятивна амортизація, визнана відповідно до МСБО 18.

Можливість призначити фінансове зобов’язання за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку

- 4.2.2 Суб’єкт господарювання може при первісному визнанні нескасовно призначити фінансове зобов’язання як таке, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, якщо це дозволяє параграф 4.3.5, або якщо результатом такого призначення є доречніша інформація, оскільки або:
- а) воно усуває чи значно зменшує неузгодженість оцінки чи визнання (які іноді називають “неузгодженістю обліку”), що в іншому випадку виникає внаслідок оцінювання активів або зобов’язань чи визнання прибутків або збитків за ними на різних основах; або
  - б) управління групою фінансових зобов’язань або фінансових активів та фінансових зобов’язань та оцінка їх показників здійснюється на основі справедливої вартості, відповідно до задокументованої стратегії управління ризиками або інвестиційною стратегією, і інформація про таку групу надається для внутрішнього використання на цій основі вищому управлінському персоналові суб’єкта господарювання (як визначено в МСБО 24 “Розкриття інформації про зв’язані сторони”), наприклад, раді директорів суб’єкта господарювання або його виконавчому директорові.

- 4.2.3 МСФЗ 7 вимагає від суб'єкта господарювання розкривати інформацію про фінансові зобов'язання, які він призначив як такі, що оцінюються за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку.

4.3 Вбудовані похідні інструменти

- 4.3.1 Вбудований похідний інструмент – це компонент гібридного контракту, який також включає основний контракт про непохідний інструмент – результатом чого є варіювання деяких грошових потоків від комбінованого інструмента, подібне до автономного похідного інструмента. Вбудований похідний інструмент спричиняє те, що деякі (або всі) грошові потоки (які у протилежному випадку були б потрібні за контрактом) модифікуються на основі визначеної ставки відсотка, ціни фінансового інструмента, цін на товари, курсу обміну валют, індексу цін чи ставок, показника кредитного рейтингу чи кредитного індексу, або іншої змінної (за умови, що у випадку нефінансової змінної, ця змінна не є специфічною для сторони контракту). Похідний інструмент, що додається до *фінансового інструмента*, але може передаватися за контрактом незалежно від цього інструмента, або має іншого контрагента, являє собою не вбудований похідний інструмент, а окремий фінансовий інструмент.

Гібридні контракти, основними контрактами яких є фінансові активи

- 4.3.2 Якщо гібридний контракт включає основний контракт, який є активом, що належить до сфери застосування цього МСФЗ, то суб'єкт господарювання застосовує вимоги, викладені у параграфі 4.1.1–4.1.5 до всього гібридного контракту.

Інші гібридні контракти

- 4.3.3 Якщо гібридний контракт включає основний контракт, який не є активом, що належить до сфери застосування цього МСФЗ, то вбудований похідний інструмент відокремлюють від основного та обліковують як похідний інструмент відповідно до цього МСФЗ тоді і лише тоді, коли:
- а) економічні характеристики та ризики вбудованого похідного інструмента не пов'язані тісно з економічними характеристиками та ризиками основного контракту (див. параграфи Б4.3.5 та Б4.3.8);
  - б) окремий інструмент із такими самими умовами, як і вбудований похідний інструмент, відповідатиме визначенню похідного інструмента;
  - в) гібридний контракт не оцінюють за справедливою вартістю з відображенням змін справедливої вартості у прибутку чи збитку (тобто похідний інструмент, вбудований у фінансове зобов'язання за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, не відокремлюється).
- 4.3.4 Якщо вбудований похідний інструмент відокремлюється, то основний контракт обліковують згідно з відповідними МСФЗ. Цей Стандарт не розглядає, чи слід подавати вбудований похідний інструмент окремо у звіті про фінансовий стан.
- 4.3.5 Незважаючи на параграфи 4.3.3 та 4.3.4, якщо контракт містить один або кілька вбудованих похідних інструментів і основний контракт не є активом, що належить до сфери застосування цього МСФЗ, то суб'єкт господарювання може призначати весь гібридний контракт як такий, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, за винятком випадків, коли:
- а) вбудований похідний інструмент (інструменти) значно не змінює грошові потоки, які інакше були би потрібними за контрактом, або
  - б) під час першого розгляду подібного гібридного інструмента шляхом незначного аналізу чи без застосування аналізу ясно, що відокремлення вбудованого похідного інструмента (інструментів) забороняється, наприклад, опціон на дострокове

погашення, вбудований в позику, який дозволяє утримувачеві достроково погасити позику приблизно за її амортизованою собівартістю.

- 4.3.6 Якщо за цим МСФЗ від суб'єкта господарювання вимагається відокремлювати похідний фінансовий інструмент від його основного контракту, але він не може оцінити вбудований похідний інструмент окремо або при придбанні або на кінець наступного фінансового звітного періоду, то він призначає весь гібридний контракт як такий, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку.
- 4.3.7 Якщо суб'єкт господарювання не може достовірно визначити справедливу вартість вбудованого похідного інструмента на основі його строків та умов, то справедливою вартістю вбудованого похідного інструмента є різниця між справедливою вартістю гібридного контракту та справедливою вартістю основного контракту, якщо ці суми можна визначити згідно із цим МСФЗ. Якщо суб'єкт господарювання, застосовуючи цей метод, не може визначити справедливу вартість вбудованого похідного інструмента, то застосовується параграф 4.3.6 і гібридний контракт призначається як такий, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку.

4.4 Перекласифікація

- 4.4.1 Якщо і лише якщо суб'єкт господарювання змінює свою модель бізнесу для управління фінансовими активами, він перекласифікує всі фінансові активи, яких торкнулась ця зміна, відповідно до параграфів 4.1.1–4.1.4.
- 4.4.2 Суб'єкт господарювання не може перекласифікувати жодне фінансове зобов'язання.
- 4.4.3 Для цілей параграфів 4.4.1 та 4.4.2 вказані далі зміни обставин не є перекласифікаціями:
- похідний інструмент, який раніше був призначеним і діючим *інструментом хеджування* у хеджуванні грошового потоку або хеджуванні чистої інвестиції, більше не кваліфікується як такий;
  - похідний інструмент стає призначеним і діючим інструментом хеджування у хеджуванні грошового потоку або хеджуванні чистої інвестиції.

Розділ 5 Оцінка

5.1 Первісна оцінка

- 5.1.1 Під час первісного визнання фінансового активу або фінансового зобов'язання суб'єкт господарювання оцінює їх за їхньою справедливою вартістю (див. параграфи 5.4.1–5.4.3 та Б5.4.1–Б5.4.17) плюс або мінус, у випадку фінансового активу або фінансового зобов'язання, що оцінюється не за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, *витрати на операцію*, які прямо відносяться до придбання або випуску фінансового активу чи фінансового зобов'язання.
- 5.1.2 Якщо суб'єкт господарювання використовує облік за датою розрахунку для активу, який у подальшому оцінюють за собівартістю або амортизованою собівартістю, актив первісно визнається за його справедливою вартістю на дату операції (див. параграфи Б3.1.3–Б3.1.6).

5.2 Подальша оцінка фінансових активів

- 5.2.1 Після первісного визнання суб'єкт господарювання оцінює фінансовий актив відповідно до параграфів 4.1.1–4.1.5 за справедливою вартістю (див. параграфи 5.4.1, 5.4.2 та Б5.4.1–Б5.4.17) або амортизованою собівартістю (див. параграфи 9 та К35–К38 МСБО 39).

- 5.2.2 Суб'єкт господарювання застосовує вимоги до зменшення корисності, викладені в параграфах 58–65 та К384–К393 МСБО 39, до фінансових активів, що оцінюються за амортизованою собівартістю.
- 5.2.3 Суб'єкт господарювання застосовує вимоги до обліку хеджування, викладені в параграфах 89–102 МСБО 39, до фінансових активів, призначених як *об'єкти хеджування* (див. параграфи 78–84 та К398–К3101 МСБО 39).

5.3 Подальша оцінка фінансових зобов'язань

- 5.3.1 Після первісного визнання суб'єкт господарювання оцінює фінансове зобов'язання відповідно до параграфів 4.2.1–4.2.2 (див. параграфи 5.4.1– 5.4.3 та Б5.4.1–Б5.4.17 та параграфи 9 та К35–К38 МСБО 39).
- 5.3.2 Суб'єкт господарювання застосовує вимоги до обліку хеджування, викладені в параграфах 89–102 МСБО 39, до фінансового зобов'язання, призначеного як *об'єкт хеджування* (див. параграфи 78–84 та К398–К3101 МСБО 39).

5.4 Оцінка за справедливою вартістю

- 5.4.1 Визначаючи справедливу вартість фінансового активу чи фінансового зобов'язання для цілей застосування цього МСФЗ, МСБО 32, МСБО 39 та МСФЗ 7, суб'єкт господарювання застосовує параграфи Б5.4.1–Б5.4.17.
- 5.4.2 Кращим свідченням справедливої вартості є ціни котирування на активному ринку. Якщо ринок для фінансового інструмента не є активним, суб'єкт господарювання встановлює справедливу вартість, застосовуючи метод оцінювання. Мета застосування методу оцінювання – встановити, якою буде ціна операції на дату оцінки в обміні між незалежними сторонами, виходячи з звичайних міркувань бізнесу. Методи оцінювання охоплюють застосування останніх ринкових операцій між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами, якщо вони доступні; посилання на поточну справедливу вартість іншого інструмента, який в основному є подібним; аналіз дисконтованих грошових потоків та моделі опціонного ціноутворення. Якщо є метод оцінювання, який звичайно використовують учасники ринку для визначення ціни інструмента, і доведено, що він надає достовірні попередні оцінки цін, отриманих у фактичних ринкових операціях, то суб'єкт господарювання застосовує цей метод. В обраному методі оцінювання максимально використовуються ринкові показники та інформація та якомога менше спираються на дані, специфічні для суб'єкта господарювання. Він поєднує всі чинники, які учасники ринку розглядали би при встановленні ціни, і він узгоджується з прийнятими економічними методологіями ціноутворення щодо фінансових інструментів. Періодично суб'єкт господарювання обстежує метод оцінювання та перевіряє його на достовірність, застосовуючи ціни будь-яких поточних ринкових операцій з таким самим інструментом (тобто без змінювання та перепродавання), які спостерігаються, або на основі інших доступних ринкових даних, які спостерігаються.
- 5.4.3 Справедлива вартість фінансового зобов'язання із характеристикою “до запитання” (наприклад, депозит до запитання) не є меншою, ніж сума, що підлягає сплаті до запитання, дисконтована від першої дати, коли суму можуть вимагати сплатити.

5.5 Оцінка за амортизованою собівартістю – не використовується

5.6 Перекласифікація фінансових активів

- 5.6.1 Якщо суб'єкт господарювання перекласифікує фінансові активи відповідно до параграфа 4.4.1, він застосовує перекласифікацію перспективно з *дати перекласифікації*. Суб'єкт господарювання не перераховує жодні раніше визнані прибутки, збитки або відсоток.

- 5.6.2 Якщо, відповідно до параграфу 4.4.1, суб'єкт господарювання перекласифікує фінансовий актив так, що він оцінюється за справедливою вартістю, то його справедлива вартість визначається на дату перекласифікації. Будь-який прибуток або збиток, що виникає внаслідок різниці між попередньою балансовою вартістю та справедливою вартістю, визнається у прибутку або збитку.
- 5.6.3 Якщо, відповідно до параграфу 4.4.1, суб'єкт господарювання перекласифікує фінансовий актив так, що він оцінюється за амортизованою собівартістю, то його справедлива вартість на дату перекласифікації стає його новою балансовою вартістю.

5.7 Прибутки або збитки

- 5.7.1 Прибуток або збиток за фінансовим активом або фінансовим зобов'язанням, що оцінюється за справедливою вартістю, визнається у прибутку або збитку, за винятком випадків, коли:
- він є частиною відносин хеджування (див. параграфи 89–102 МСБО 39);
  - він є інвестицією в *інструмент капіталу* і суб'єкт господарювання вирішив скористатися можливістю подавати прибутки і збитки за таким інструментом в іншому сукупному доході відповідно до параграфу 5.7.5;
  - не є фінансовим зобов'язанням, призначеним як таке, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, і від суб'єкта господарювання вимагається подавати впливи змін *кредитного ризику* зобов'язання у складі іншого сукупного доходу відповідно до параграфу 5.7.7.
- 5.7.2 Для фінансового активу, який оцінюється за амортизованою собівартістю і не є частиною відносин хеджування (див. параграфи 89–102 МСБО 39), прибуток або збиток визнається у прибутку чи збитку, коли припиняється визнання або зменшується корисність фінансового активу чи відбувається його перекласифікація відповідно до параграфу 5.6.2, а також у процесі амортизації. Для фінансового зобов'язання, яке оцінюється за амортизованою собівартістю і не є частиною відносин хеджування (див. параграфи 89–102 МСБО 39), прибуток або збиток визнається у прибутку чи збитку, коли припиняється визнання фінансового зобов'язання, а також у процесі амортизації.
- 5.7.3 Для фінансових активів або фінансових зобов'язань, які є об'єктами хеджування (див. параграфи 78–84 та К398–К3101 МСБО 39), прибуток або збиток визнається відповідно до параграфів 89–102 МСБО 39.
- 5.7.4 Якщо суб'єкт господарювання визнає фінансові активи, застосовуючи облік за датою розрахунку (див. параграф 3.1.2 та параграфи Б3.1.3 та Б3.1.6), то будь-яку зміну справедливої вартості активу, що його мають отримати протягом періоду з дати операції до дати розрахунку, не визнають для активів, що оцінюються за амортизованою собівартістю (крім збитків від зменшення корисності). Проте для активів, що оцінюються за справедливою вартістю, зміну справедливої вартості визнають у прибутку чи збитку або в іншому сукупному доході, відповідно до параграфу 5.7.1.

Інвестиції в інструменти капіталу

- 5.7.5 При первісному визнанні суб'єкт господарювання може прийняти нескасовне рішення подавати в іншому сукупному доході подальші зміни справедливої вартості інвестиції в інструмент капіталу, що належить до сфери застосування цього МСФЗ, яка не *утримується для торгівлі*.
- 5.7.6 Якщо суб'єкт господарювання приймає рішення, про яке йдеться в параграфі 5.7.5, то він визнає у прибутку або збитку дивіденди від такої інвестиції, якщо право суб'єкта господарювання на отримання виплати дивідендів встановлене відповідно до МСБО 18.

Зобов'язання, призначені як такі, що оцінюються за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку

5.7.7 Для фінансового зобов'язання, призначеного як таке, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, суб'єкт господарювання подає прибуток або збиток таким чином:

- а) величина зміни справедливої вартості фінансового зобов'язання, що відноситься на зміни кредитного ризику такого зобов'язання, подається в іншому сукупному доході (див. параграфи Б5.7.13–Б5.7.20),
- б) а решта величини зміни справедливої вартості зобов'язання подається у прибутку або збитку,

якщо підхід до впливів змін кредитного ризику зобов'язання, описаний в а), не створюватиме чи не збільшуватиме облікову невідповідність у прибутку або збитку (у цьому випадку застосовують параграф 5.7.8). В параграфах Б5.7.5–Б5.7.7 та Б5.7.10–Б5.7.12 наведено керівництво із визначення того, чи створюється або збільшується облікова невідповідність.

5.7.8 Якщо вимоги, наведені в параграфі 5.7.7, створюватимуть або збільшуватимуть невідповідність у прибутку або збитку, то суб'єкт господарювання подає всі прибутки або збитки за таким зобов'язанням (включаючи впливи змін кредитного ризику такого зобов'язання) у прибутку або збитку.

5.7.9 Незважаючи на вимоги, наведені в параграфах 5.7.7 та 5.7.8, суб'єкт господарювання подає у прибутку або збитку всі прибутки та збитки за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії, які призначені як такі, що оцінюються за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку.

Розділ 6 Облік хеджування – не використовується

Розділ 7 Дата набрання чинності та перехід

7.1 Дата набрання чинності

7.1.1 Суб'єкт господарювання застосовує цей МСФЗ для річних періодів, що починаються 1 січня 2013 р. або пізніше. Дозволяється застосування до цієї дати. Проте якщо суб'єкт господарювання вирішив застосовувати цей МСФЗ раніше і ще не застосовував МСФЗ 9, виданий у 2009 р., то він повинен застосовувати одночасно всі вимоги, наведені у цьому МСФЗ (але див. також параграф 7.3.2). Якщо суб'єкт господарювання застосовуватиме цей МСФЗ у своїй фінансовій звітності для періоду, що починається до 1 січня 2013 р., він має розкрити цей факт і одночасно застосовувати зміни, викладені у Додатку В.

7.2 Перехід

7.2.1 Суб'єкт господарювання застосовує цей МСФЗ ретроспективно, відповідно до МСБО 8 “Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки”, за винятком обставин, вказаних в параграфах 7.2.4–7.2.15. Цей МСФЗ не застосовується до статей, визнання яких уже припинено на дату первісного застосування.

7.2.2 Для цілей перехідних положень параграфів 7.2.1 та 7.2.3–7.2.16 датою першого застосування є дата, коли суб'єкт господарювання вперше застосовує вимоги цього МСФЗ. Датою першого застосування може бути:

- а) будь-яка дата між датою випуску цього МСФЗ та 31 грудня 2010 р. для суб'єктів господарювання, які вперше застосували цей МСФЗ до 1 січня 2011 р.; або

- б) початок першого звітної періоду, у якому суб'єкт господарювання застосував цей МСФЗ, для суб'єктів господарювання, які вперше застосували цей МСФЗ 1 січня 2011 р. або пізніше.

7.2.3 Якщо дата першого застосування не припадає на початок звітної періоду, суб'єкт господарювання розкриває цей факт і причини використання такої дати першого застосування.

7.2.4 На дату першого застосування суб'єкт господарювання оцінює, чи відповідає фінансовий актив умові параграфу 4.1.2а) на основі фактів і обставин, що існують на дату першого застосування. Отриману внаслідок такої оцінки класифікацію застосовують ретроспективно, незалежно від моделі бізнесу суб'єкта господарювання у попередні звітні періоди.

7.2.5 Якщо суб'єкт господарювання оцінює гібридний контракт за справедливою вартістю відповідно до параграфу 4.1.4 або параграфу 4.1.5, але справедлива вартість гібридного контракту у порівняльні попередні періоди не визначалась, то за справедливую вартість гібридного контракту у порівняльні звітні періоди беруть суму справедливих вартостей компонентів (тобто непохідного основного інструмента та вбудованого похідного інструмента) на кінець кожного порівняльного звітної періоду.

7.2.6 На дату першого застосування суб'єкт господарювання визнає будь-яку різницю між справедливою вартістю всього гібридного контракту на дату першого застосування та сумою справедливих вартостей компонентів гібридного контракту на дату першого застосування:

- а) у нерозподіленому прибутку на початок звітної періоду першого застосування, якщо суб'єкт господарювання вперше застосовує цей МСФЗ на початку звітної періоду; або
- б) у прибутку або збитку, якщо суб'єкт господарювання вперше застосовує цей МСФЗ протягом звітної періоду.

7.2.7 На дату першого застосування суб'єкт господарювання може призначити:

- а) фінансовий актив як такий, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку відповідно до параграфу 4.1.5; або
- б) інвестицію в інструмент капіталу як таку, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у іншому сукупному доході відповідно до параграфу 5.7.5.

Таке призначення здійснюється на підставі фактів та обставин, що існують на дату першого застосування. Цю класифікацію застосовують ретроспективно.

7.2.8 На дату першого застосування суб'єкт господарювання:

- а) скасовує своє попереднє призначення фінансового активу як такого, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, якщо цей фінансовий актив не відповідає умові, наведеній у параграфі 4.1.5;
- б) може скасувати своє попереднє призначення фінансового активу як такого, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, якщо цей фінансовий актив відповідає умові, наведеній у параграфі 4.1.5.

Таке скасування здійснюється на підставі фактів та обставин, що існують на дату першого застосування. Цю класифікацію застосовують ретроспективно.

7.2.9 На дату першого застосування суб'єкт господарювання

- а) може призначити фінансове зобов'язання як таке, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, відповідно до параграфу 4.2.2а);
- б) скасовує своє попереднє призначення фінансового зобов'язання як такого, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, якщо таке призначення було здійснене при первісному визнанні відповідно до умови,

наведеної зараз в параграфі 4.2.2а) і таке призначення не задовольняє цієї умови на дату першого застосування;

- в) може скасувати своє попереднє призначення фінансового зобов'язання як такого, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, якщо таке призначення було здійснене при первісному визнанні відповідно до умови, наведеної зараз в параграфі 4.2.2а) і таке призначення задовольняє цю умову на дату першого застосування.

Таке призначення та скасування здійснюються на підставі фактів та обставин, що існують на дату першого застосування. Цю класифікацію застосовують ретроспективно.

- 7.2.10 Якщо ретроспективне застосування метода ефективного відсотка або вимог стосовно зменшення корисності, наведених у параграфах 58–65 та К384–К393 МСБУ 39, є для суб'єкта господарювання практично неможливим (як визначено в МСБО 8), то суб'єкт господарювання вважає справедливу вартість фінансового активу на кінець кожного порівняльного періоду його амортизованою собівартістю. За таких обставин справедливу вартість фінансового активу на дату першого застосування вважають новою амортизованою собівартістю такого фінансового активу на дату першого застосування цього МСФЗ.
- 7.2.11 Якщо суб'єкт господарювання раніше обліковував інвестицію в інструмент капіталу, що не котирується, (або похідний актив, прив'язаний до інструмента капіталу, що не котирується, і повинен бути погашений шляхом надання такого інструмента) за собівартістю відповідно до МСБО 39, то він оцінює цей інструмент за справедливою вартістю на дату першого застосування. Будь-яку різницю між попередньою балансовою вартістю та справедливою вартістю відображають у нерозподіленому прибутку на початок звітного періоду, що включає дату першого застосування.
- 7.2.12 Якщо суб'єкт господарювання раніше обліковував похідне зобов'язання, що прив'язане до інструмента капіталу, що не котирується, і повинно бути погашене шляхом надання такого інструмента, за собівартістю відповідно до МСБО 39, то він оцінює таке похідне зобов'язання за справедливою вартістю на дату першого застосування. Будь-яку різницю між попередньою балансовою вартістю та справедливою вартістю відображають у нерозподіленому прибутку на початок звітного періоду, що включає дату першого застосування.
- 7.2.13 На дату першого застосування суб'єкт господарювання, на підставі фактів і обставин, що існують на дату першого застосування, визначає, чи не створюватиме або не збільшуватиме підхід, описаний в параграфі 5.7.7, облікову невідповідність у прибутку або збитку, Цей МСФЗ застосовується ретроспективно на основі результату визначення.
- 7.2.14 Незважаючи на вимогу, наведену в параграфі 7.2.1, суб'єкт господарювання, який приймає цей МСФЗ для звітних періодів, які починаються до 1 січня 2012 р., не повинен обов'язково перераховувати суми попередніх періодів. Якщо суб'єкт господарювання не перераховує попередні періоди, то він визнає будь-яку різницю між попередньою балансовою вартістю і балансовою вартістю на початок річного звітного періоду, що включає дату першого застосування, у нерозподіленому прибутку (або іншому компоненті власного капіталу, якщо доцільно) на початок звітного періоду, що включає дату першого застосування. Проте, якщо суб'єкт господарювання перераховує попередні періоди, то перераховані фінансові звіти повинні відображати всі вимоги, викладені у цьому МСФЗ.
- 7.2.15 Якщо суб'єкт господарювання готує проміжну фінансову звітність відповідно до МСБО 34 *“Проміжна фінансова звітність”*, то йому не потрібно застосовувати вимоги цього МСФЗ до проміжних періодів до дати першого застосування, якщо це практично неможливо (як визначено в МСБО 8).

Суб'єкти господарювання, що достроково застосовували МСФЗ 9, виданий у 2009 р.

- 7.2.16 Суб'єкт господарювання застосовує вимоги перехідного періоду, наведені в параграфах 7.2.1–7.2.15 на відповідну дату першого застосування. Іншим словами, суб'єкт господарювання застосовує параграфи 7.2.4–7.2.11, якщо він застосовує МСФЗ 9 (виданий у 2009 р.), або – якщо цього не було зроблено – коли він застосовує МСФЗ 9 (виданий у 2010 р.) повністю. Суб'єктові господарювання не дозволяється застосовувати ці параграфи більше ніж один раз.

7.3 Вилучення КТМФЗ 9 та МСФЗ 9 (2009 р.)

- 7.3.1 Цей МСФЗ замінює КТМФЗ 9 *“Переоцінка вбудованих похідних фінансових інструментів”*. Вимоги, додані до МСФЗ 9 у жовтні 2010 р., включають вимоги, що раніше були наведені в параграфах 5 та 7 КТМФЗ 9. Внаслідок цього до МСФЗ 1 *“Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності”* були включені вимоги, які раніше були викладені в параграфі 8 КТМФЗ 9.
- 7.3.2 Цей МСФЗ замінює МСФЗ 9, виданий у 2009 р. Проте для річних періодів, які починаються до 1 січня 2013 р., суб’єкт господарювання може за власним вибором застосовувати МСФЗ 9, виданий у 2009 р., а не цей МСФЗ.

Додаток А

Визначення термінів

Цей додаток є невід'ємною складовою цього МСФЗ.

припинення визнання (derecognition)	Виключення раніше визнаного фінансового активу або фінансового зобов'язання зі звіту про фінансовий стан суб'єкта господарювання.
похідний інструмент (derivative)	Фінансовий інструмент або інший контракт у межах сфери застосування цього Стандарту (див. параграф 2.1), який має всі три такі характеристики: <ul style="list-style-type: none"> а) його вартість змінюється у відповідь на зміни визначеної ставки відсотка, ціни фінансового інструмента, товарної ціни, валютного курсу, індексу цін чи ставок, показника кредитного рейтингу чи індексу кредитоспроможності, або іншої змінної величини, за умови, що у випадку нефінансової змінної величини, ця змінна величина не є специфічною для сторони контракту (що іноді називають базовою); б) який не вимагає початкових чистих інвестицій або початкових чистих інвестицій, менших ніж ті, що були б потрібні для інших типів контрактів, які, за очікуванням, мають подібну реакцію на зміни ринкових факторів; в) який погашається на майбутню дату.
справедлива вартість (fair value)	Сума, за якою можна обміняти актив або погасити зобов'язання в операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами.*
контракт фінансової гарантії (financial guarantee contract)	Контракт, який вимагає від емітента робити визначені платежі для відшкодування утримувачеві збитку, якого він зазнає тому, що певний боржник не робить платежі, коли вони підлягають сплаті відповідно до первісних або модифікованих умов боргового інструмента
фінансове зобов'язання, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку (financial liability at fair value through profit or loss)	Фінансове зобов'язання, яке задовольняє будь-яку з таких умов: <ul style="list-style-type: none"> а) воно відповідає визначенню утримуване для торгівлі; б) після первісного визнання воно призначається суб'єктом господарювання як таке, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку відповідно до параграфу 4.2.2 або 4.3.5.
утримуваний для торгівлі (held for trading)	Фінансовий актив або фінансове зобов'язання класифікуються як утримувані для торгівлі, якщо вони: <ul style="list-style-type: none"> а) придбані або створені в основному з метою продажу або викупу в близькому майбутньому; б) при первісному визнанні є частиною портфеля ідентифікованих фінансових інструментів, якими управляють разом та щодо яких існують свідчення нещодавніх фактичних прикладів отримання короткострокового прибутку,

* Параграфи 5.4.1–5.4.3 та Б5.4.1–Б5.4.17 містять вимоги стосовно визначення справедливої вартості фінансового активу чи фінансового зобов'язання.

або

в) є похідним інструментом (за винятком похідного інструмента, який є контрактом фінансової гарантії або призначеним та ефективним інструментом хеджування).

дата перекласифікації (reclassification date) Перший день першого звітного періоду після зміни моделі бізнесу, яка спричиняє перекласифікацію фінансових активів суб'єкта господарювання.

звичайне придбання або продаж (regular way purchase or sale) Придбання або продаж фінансового активу згідно з контрактом, умови якого вимагають передачі активу в межах часу, встановленого, як правило, регулюванням або конвенцією на відповідному ринку

Наведені далі терміни визначені в параграфі 11 МСБО 32, в параграфі 9 МСБО 39 або Додатку А до МСФЗ 7 та вживаються у цьому МСФЗ у значенні, визначеному в МСБО 32, МСБО 39 та МСФЗ 7.

- а) амортизована собівартість фінансового активу або фінансового зобов'язання;
- б) кредитний ризик;
- в) метод ефективного відсотка;
- г) інструмент капіталу;
- г) фінансовий актив;
- д) фінансовий інструмент;
- е) фінансове зобов'язання;
- є) об'єкт хеджування
- ж) інструмент хеджування;
- з) витрати на операцію.

Додаток Б

Керівництво із застосування

Цей додаток є невід'ємною складовою цього МСФЗ.

Визнання та припинення визнання (розділ 3)

Первісне визнання (пункт 3.1)

БЗ.1.1 Унаслідок принципу, викладеного у параграфі 3.1.1, суб'єкт господарювання визнає у звіті про фінансовий стан всі свої контрактні права та зобов'язання за похідними інструментами, відповідно, як активи або зобов'язання, за винятком похідних інструментів, які не допускають обліку передачі фінансових активів як продажу (див. параграф БЗ.2.14). Якщо передача фінансового активу не відповідає критеріям для припинення визнання, сторона, якій передають, не визнає переданий актив своїм активом (див. параграф БЗ.2.15).

БЗ.1.2 Приклади застосування принципу, викладеного у параграфі 3.1.1:

- а) безумовна дебіторська та кредиторська заборгованість визнається як актив чи зобов'язання, коли суб'єкт господарювання стає стороною контракту і внаслідок цього має юридичне право отримувати грошові кошти або юридичне зобов'язання сплатити їх;
- б) активи, які мають бути придбаними, та зобов'язання, які мають виникнути внаслідок твердої угоди придбати або продати товари чи послуги, як правило, не визнаються доти, доки хоча б одна зі сторін угоди не виконала дії згідно з угодою. Наприклад, суб'єкт господарювання, який отримує замовлення за твердою угодою, як правило, не визнає актив, (і суб'єкт господарювання, який розміщує замовлення, не визнає зобов'язання) під час угоди, а відстрочує визнання, доки замовлені товари чи послуги не будуть відвантажені, доставлені або надані. Якщо тверда угода на придбання або продаж нефінансових статей є в межах сфери застосування цього Стандарту (згідно з параграфами 5-7 МСБО 39), то її чиста справедлива вартість визнається як актив або зобов'язання на дату угоди (див. в) нижче). Крім того, якщо попередньо невизнана тверда угода призначається об'єктом хеджування при хеджуванні справедливої вартості, то будь-яка зміна чистої справедливої вартості, що розподіляється на хеджований ризик, визнається як актив або зобов'язання після початку хеджування (див. параграфи 93 та 94 МСБО 39);
- в) форвардний контракт у межах сфери застосування цього МСФЗ (див. параграф 2.1) визнається як актив чи зобов'язання на дату угоди, а не на дату, коли проводиться розрахунок. Коли суб'єкт господарювання стає стороною форвардного контракту, справедлива вартість права та зобов'язання часто є рівними, а отже, чиста справедлива вартість форвардного контракту дорівнює нулю. Якщо чиста справедлива вартість права та зобов'язання не дорівнює нулю, контракт визнається як актив або зобов'язання;
- г) опціонні контракти в межах сфери застосування цього МСФЗ (див. параграф 2.1) визнаються як активи або зобов'язання, коли утримувач чи продавець стає стороною контракту;
- г) заплановані майбутні операції, незалежно від ступеня їхньої ймовірності, не є активами та зобов'язаннями, оскільки суб'єкт господарювання не став стороною контракту.

Звичайне придбання або продаж фінансових активів

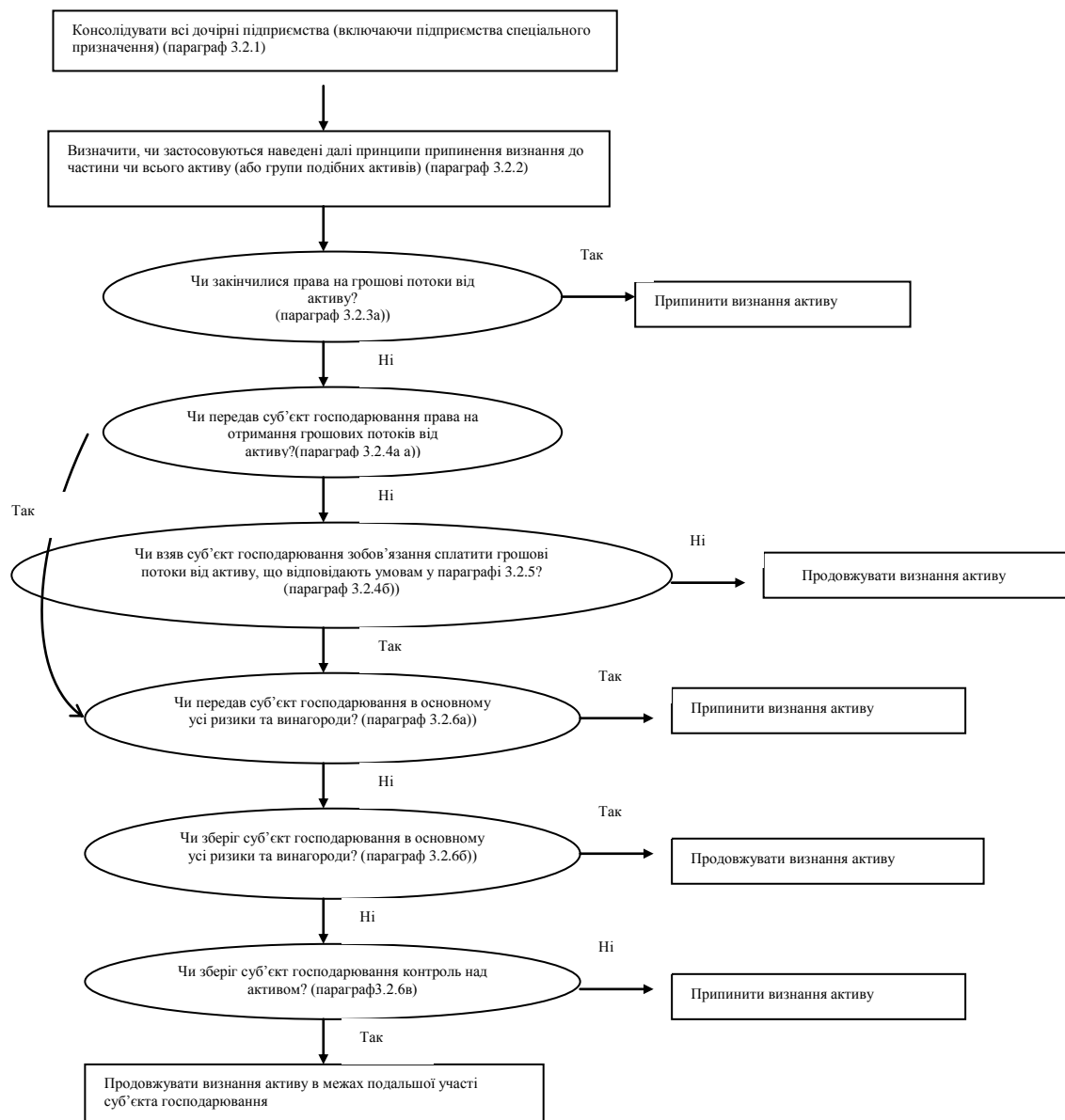
БЗ.1.3 Звичайне придбання або продаж фінансових активів визнається застосуванням обліку за датою операції або обліку за датою розрахунку, як описано у параграфах БЗ.1.5 та БЗ.1.6. Суб'єкт господарювання застосовує використаний метод послідовно до всіх придбань та продажів фінансових активів, класифікованих однаково відповідно до цього МСФЗ. З цієї метою активи, які обов'язково оцінюються за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, створюють категорію, окрему від активів, призначених як такі, що оцінюються

за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку. Крім того, інвестиції в інструменти капіталу, які обліковуються з використанням можливості вибору, наданої в параграфі 5.7.5, утворюють окрему категорію.

- БЗ.1.4 Контракт, який вимагає чи дозволяє погашення на нетто-основі зміни вартості контракту, не є звичайним контрактом. Натомість, контракт обліковується як похідний інструмент у період від дати операції до дати розрахунку.
- БЗ.1.5 Дата операції – це дата, коли суб'єкт господарювання бере на себе зобов'язання придбати чи продати актив. Облік за датою операції стосується а) визнання активу, який мають отримати, та зобов'язання, яке треба сплатити за нього на дату операції, та б) припинення визнання активу, який продають, визнання будь-якого прибутку чи збитку від продажу та визнання дебіторської заборгованості покупця за платіж на дату операції. Як правило, відсоток не починають нараховувати на актив та відповідне зобов'язання до дати розрахунку, коли передається право власності.
- БЗ.1.6 Дата розрахунку – це дата, коли актив надається суб'єктові господарювання (або суб'єктом господарювання). Облік за датою розрахунку стосується а) визнання активу на дату його отримання суб'єктом господарювання та б) припинення визнання активу і визнання будь-якого прибутку чи збитку від продажу на дату, коли суб'єкт господарювання його надає. Якщо застосовується облік за датою розрахунку, то суб'єкт господарювання обліковує будь-яку зміну справедливої вартості активу, який має бути одержаний протягом періоду від дати операції до дати розрахунку так само, як він обліковує придбаний актив. Іншими словами, для активів, обліковуваних за амортизованою собівартістю, зміну вартості не визнають; її визнають у прибутку чи збитку для активів, класифікованих як фінансові активи, що оцінюються за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку; її визнають в іншому сукупному доході для інвестицій в інструменти капіталу, які обліковують відповідно до параграфа 5.7.5.

Припинення визнання фінансових активів (пункт 3.2)

- БЗ.2.1 Наведена блок-схема ілюструє оцінку того, чи припиняється (і якою мірою припиняється) визнання фінансового активу.

Угоди, згідно з якими суб'єкт господарювання зберігає контрактні права отримувати грошові потоки від фінансового активу, але бере на себе контрактне зобов'язання сплатити грошові потоки одному або кільком одержувачам (параграф 3.2.4б))

Б3.2.2 Ситуація, зазначена в параграфі 3.2.4б) (коли суб'єкт господарювання зберігає контрактні права отримувати грошові потоки від фінансового активу, але бере на себе контрактне зобов'язання сплатити грошові потоки одному або кільком одержувачам), відбувається, наприклад, за умови, коли суб'єкт господарювання є підприємством спеціального призначення або трастом, і надає інвесторам право на винагороду від основних фінансових активів, якими він володіє, і забезпечує обслуговування цих фінансових активів. У цьому випадку фінансові активи відповідають критеріям для припинення визнання, якщо виконуються умови параграфів 3.2.5 та 3.2.6.

Б3.2.2 При застосуванні параграфу 3.2.5 суб'єкт господарювання може бути, наприклад, ініціатором фінансового активу або може бути групою, до складу якої входить консолідований суб'єкт господарювання спеціального призначення, що придбав фінансовий актив і передає грошові потоки інвесторам – незалежним третім сторонам.

Оцінка передачі ризиків та винагород від володіння (параграф 3.2.6)

Б3.2.4 Приклади, коли суб'єкт господарювання передав в основному всі ризики та винагороди від володіння:

- а) безумовний продаж фінансового активу;
- б) продаж фінансового активу разом з опціоном на подальший викуп фінансового активу за його справедливою вартістю на час викупу;
- в) продаж фінансового активу разом з опціоном “пут” або “кол”, внутрішня вартість яких набагато менше ціни контракту (тобто ціна виконання опціону настільки нижче ціни контракту, що мало ймовірно, щоб його внутрішня вартість стала вище ціни контракту до закінчення строку його дії).

Б3.2.5 Приклади, коли суб'єкт господарювання зберіг в основному всі ризики та винагороди від володіння:

- а) операція продажу з подальшим викупом, в якій ціна викупу є фіксованою або ціною продажу плюс дохід позикодавця;
- б) угода про надання цінних паперів у позику;
- в) продаж фінансового активу разом із “свопом” на загальний дохід, який повертає ринкові ризики до суб'єкта господарювання;
- г) продаж фінансового активу разом із опціоном “пут” або “кол”, внутрішня вартість якого значно перевищує ціну контракту (тобто опціон, виконання якого є настільки вигідним, що дуже мало ймовірно, щоб його внутрішня вартість впала нижче ціни контракту до закінчення строку його дії);
- г) продаж короткострокової дебіторської заборгованості, коли суб'єкт господарювання гарантує компенсувати одержувачу можливі кредитні збитки.

Б3.2.6 Якщо суб'єкт господарювання визначає, що внаслідок передачі він передав в основному всі ризики та винагороди від володіння переданим активом, тоді він не визнає переданий актив знову в майбутньому, якщо він не викупує переданий актив у новій операції.

Оцінка контролю

Б3.2.7 Суб'єкт господарювання не зберіг контроль над переданим активом, якщо сторона, якій він передається, має реальну можливість продати переданий актив. Суб'єкт господарювання зберіг контроль над переданим активом, якщо сторона, якій він передається, не має реальної можливості продати переданий актив. Сторона, якій він передається, має реальну можливість продати переданий актив, якщо він вільно продається та купується на активному ринку, оскільки сторона може повторно придбати переданий актив на ринку, якщо їй буде потрібно повернути актив суб'єктові господарювання. Наприклад, сторона, якій він передається, може мати реальну

можливість продати переданий актив, якщо переданий актив підлягає дії опціону, який дає змогу суб'єктові господарювання викупити його, але сторона, якій він передається, може легко отримати переданий актив на ринку, якщо опціон здійснюється. Сторона, якій він передається, не має реальної можливості продати переданий актив, якщо суб'єкт господарювання залишає за собою такий опціон і сторона, якій він передається, не може легко отримати переданий актив на ринку, якщо суб'єкт господарювання здійснить свій опціон.

Б3.2.8 Сторона, якій передають актив, має реальну можливість продати переданий актив, тільки якщо сторона, якій він передається, може продати переданий актив у його сукупності незалежній третій стороні та здатна здійснити цю можливість односторонньо і без застосування додаткових обмежень до передачі. Досить важливим є питання, що реально здатна зробити сторона, якій він передається, а не контрактні права, які має сторона, стосовно того, що вона може робити з переданим активом або які контрактні заборони існують. Зокрема:

- а) контрактне право реалізувати переданий актив має незначний реальний вплив, якщо немає ринку для переданого активу; та
- б) можливість реалізувати переданий актив має незначний реальний вплив, якщо її не можна вільно здійснити. З цієї причини:
  - i) можливість сторони, якій він передається, реалізувати переданий актив незалежно дій інших сторін (тобто вона повинна бути односторонньою можливістю); та
  - ii) сторона, якій він передається, повинна бути здатною реалізувати переданий актив без необхідності додавати обмежувальні умови або “застереження” щодо передачі (наприклад, умови про те, як повинен обслуговуватись позиковий актив або опціон, що надає стороні, якій передається, право у подальшому викупити актив).

Б3.2.9 Відсутність імовірності того, що сторона, якій передають актив, продасть його, не означає сама по собі, що сторона, яка передає, зберегла контроль над переданим активом. Проте, якщо опціон "пут" або гарантія обмежує сторону, якій він передається, щодо продажу переданого активу, тоді сторона, яка передає, зберегла контроль над переданим активом. Наприклад, якщо опціон "пут" або гарантія є достатньо цінними, то вони обмежують сторону, якій він передається, щодо продажу переданого активу, оскільки сторона, якій він передається, на практиці не продавала б переданий актив третій стороні без додавання подібного опціону чи інших обмежувальних умов. Навпаки, сторона, якій він передається, утримувала б переданий актив з метою отримання платежів згідно з гарантією чи опціоном "пут". За таких обставин сторона, яка передає, зберегла контроль над переданим активом.

Передачі, які відповідають критеріям для припинення визнання

Б3.2.10 Суб'єкт господарювання може зберігати право на частину платежів відсотків за передані активи як компенсацію за обслуговування цих активів. Частина платежів відсотків, від якої суб'єкт господарювання “відмовився б” після закінчення строку або передачі контракту на обслуговування, розподіляється на актив або зобов'язання з обслуговування. Частина платежів відсотків, від якої суб'єкт господарювання не відмовляється, є дебіторською заборгованістю лише щодо відсоткового “стрипу”. Наприклад, якщо суб'єкт господарювання не відмовляється від будь-якого відсотка після закінчення строку чи передачі контракту на обслуговування, весь відсотковий “спред” є дебіторською заборгованістю лише щодо відсоткового “стрипу”. З метою застосування параграфу 3.2.13, справедливу вартість активу з обслуговування, та дебіторської заборгованості лише щодо відсоткового “стрипу” використовують для розподілу балансової вартості дебіторської заборгованості між частиною активу, визнання якої припиняється, та частиною, визнання якої продовжується. Якщо немає встановленої плати за обслуговування (або не очікується, що плата, котра підлягає отриманню, компенсує суб'єктові господарювання адекватне виконання обслуговування), то зобов'язання за заборгованістю щодо обслуговування визнається за справедливою вартістю.

Б3.2.11 З метою застосування параграфу 3.2.13, оцінюючи справедливу вартість частини, визнання якої продовжується, та частини, визнання якої припиняється, суб'єкт господарювання застосовує вимоги до оцінки за справедливою вартістю, наведені в параграфах 5.4.1–5.4.3 та Б5.4.1–Б5.4.13 додатково до параграфу 3.2.14.

Передачі, які не відповідають критеріям для припинення визнання

Б3.2.12 Далі наведено застосування принципу, викладеного в параграфі 3.2.15. Якщо гарантія, надана суб'єктом господарювання щодо збитків за невиконання зобов'язань за переданим активом, запобігає припиненню визнання переданого активу, оскільки суб'єкт господарювання в основному зберіг усі ризики та винагороди від володіння переданим активом, то його продовжують визнавати у всій сукупності, а отримана компенсація визнається як зобов'язання.

Подальша участь у переданих активах

Б3.2.13 Далі наведено приклади того, як суб'єкт господарювання оцінює переданий актив та відповідні зобов'язання згідно з параграфом 3.2.16.

Усі активи

- а) якщо гарантія сплати збитків, надана суб'єктом господарювання, за невиконання зобов'язань за переданим активом, запобігає припиненню визнання переданого активу тією мірою, якою продовжується участь, то переданий актив на дату передачі оцінюється за нижчою з двох оцінок: і) балансової вартості активу або ii) максимальної суми компенсації, отриманої при передачі, відшкодування якої можна вимагати від суб'єкта господарювання ("сума гарантії"). Відповідне зобов'язання первісно оцінюється за сумою гарантії плюс справедлива вартість гарантії (як правило, вона є компенсацією, отриманою за гарантію). У подальшому первісна справедлива вартість гарантії визнається у прибутку чи збитку на пропорційній часу основі (див. МСБО 18), а балансова вартість активу зменшується на будь-які збитки від зменшення корисності;

Активи, оцінені за амортизованою собівартістю

- б) якщо зобов'язання за опціоном "пут", проданим суб'єктом господарювання, або право на опціон "кол", утримуваний суб'єктом господарювання, запобігає припиненню визнання переданого активу і суб'єкт господарювання оцінює переданий актив за амортизованою собівартістю, то відповідне зобов'язання оцінюється за його собівартістю (тобто отриманою компенсацією), скоригованою на амортизацію будь-якої різниці між собівартістю та амортизованою собівартістю переданого активу при закінченні строку опціону. Наприклад, припустимо, що амортизована собівартість та балансова вартість активу на дату передачі становить 98 ВО і що отримана компенсація становить 95 ВО. Амортизована собівартість активу при здійсненні опціону становитиме 100 ВО. Первісна балансова вартість відповідного зобов'язання становить 95 ВО і різниця між 95 ВО та 100 ВО визнається у прибутку чи збитку із застосуванням методу ефективного відсотка. Якщо опціон виконується, будь-яка різниця між балансовою вартістю відповідного зобов'язання та ціною виконання визнається у прибутку чи збитку;

Активи, оцінені за справедливою вартістю

- в) якщо право на опціон "кол", збережене суб'єктом господарювання, запобігає припиненню визнання переданого активу і суб'єкт господарювання оцінює переданий актив за справедливою вартістю, то актив продовжують визнавати за його справедливою вартістю. Відповідне зобов'язання оцінюється за: і) ціною виконання опціону мінус вартість опціону в часі, якщо внутрішня вартість опціону перебуває в межах ціни контракту або дорівнює їй, або ii) справедливою вартістю переданого активу мінус вартість опціону в часі, якщо внутрішня вартість опціону нижча ціни контракту. Коригування оцінки відповідного зобов'язання забезпечує те, що чиста балансова вартість активу та відповідного зобов'язання є справедливою вартістю права на опціон "кол". Наприклад, якщо справедлива вартість основного активу становить 80 ВО, ціна виконання опціону дорівнює 95 ВО та вартість опціону в часі є 5 ВО, балансова вартість відповідного зобов'язання становить 75 ВО (80 ВО – 5 ВО), а балансова вартість переданого активу дорівнює 80 ВО (тобто, його справедливій вартості);
- г) якщо опціон "пут", проданий суб'єктом господарювання, запобігає припиненню визнання переданого активу і суб'єкт господарювання оцінює переданий актив за справедливою вартістю, то відповідне зобов'язання оцінюється за ціною виконання опціону плюс вартість опціону в часі. Оцінка активу за справедливою вартістю обмежується нижчою з двох оцінок: справедливою вартістю або ціною виконання опціону, оскільки суб'єкт господарювання не має права

збільшувати справедливу вартість переданого активу вище ціни виконання опціону. Це забезпечує те, що чиста балансова вартість активу та відповідного зобов'язання є справедливою вартістю зобов'язання за опціоном "пут". Наприклад, якщо справедлива вартість основного активу становить 120 ВО, ціна виконання опціону – 100 ВО, а вартість опціону в часі – 5 ВО, то балансова вартість відповідного зобов'язання дорівнює 105 ВО (100 ВО + 5 ВО), а балансова вартість активу становить 100 ВО (у цьому випадку ціна виконання опціону);

- г) якщо "комір" у формі придбаного опціону "кол" та проданого опціону "пут" запобігає припиненню визнання переданого активу і суб'єкт господарювання оцінює актив за справедливою вартістю, то він продовжує оцінювати актив за справедливою вартістю. Відповідне зобов'язання оцінюється за і) сумою ціни виконання опціону "кол" та справедливої вартості опціону "пут" мінус вартість опціону "кол" у часі, якщо внутрішня вартість опціону "кол" є в межах ціни контракту або нульовою, або ii) сумою справедливої вартості активу і справедливої вартості опціону "пут" мінус вартість опціону "кол" у часі, якщо внутрішня вартість опціону "кол" нижче ціни контракту. Коригування до відповідного зобов'язання забезпечує те, що чиста балансова вартість активу та відповідного зобов'язання є справедливою вартістю опціонів, утримуваних та проданих суб'єктом господарювання. Наприклад, припустимо, що суб'єкт господарювання передає фінансовий актив, який оцінюється за справедливою вартістю, причому одночасно купує опціон "кол" із ціною виконання 120 ВО і продає опціон "пут" із ціною виконання 80 ВО. Припустимо також, що справедлива вартість активу становить 100 ВО на дату передачі. Вартість у часі опціонів "пут" та "кол" дорівнює, відповідно, 1 ВО та 5 ВО. У цьому випадку суб'єкт господарювання визнає актив у 100 ВО (справедлива вартість активу) та зобов'язання в 96 ВО $[(100 \text{ ВО} + 1 \text{ ВО}) - 5 \text{ ВО}]$. Це дає чисту вартість активу в 4 ВО, що є справедливою вартістю опціонів, утримуваних та проданих суб'єктом господарювання.

Усі передачі

- Б3.2.14 Тією мірою, якою передача фінансового активу не відповідає критеріям для припинення визнання, контрактні права або зобов'язання сторони, яка передає, що пов'язані з передачею, не обліковують окремо як похідні інструменти, якщо визнання похідного інструмента і переданого активу або зобов'язання, що виникає внаслідок передачі, призведе до визнання однакових прав або зобов'язань двічі. Наприклад, опціон "кол", збережений стороною, яка передає, може запобігати обліковій передачі фінансових активів як продажу. У такому випадку опціон "кол" не визнається окремо як похідний актив.
- Б3.2.15 Тією мірою, якою передача фінансового активу не відповідає критеріям для припинення визнання, сторона, якій він передається, не визнає переданий актив як власний. Сторона, якій він передається, припиняє визнання грошових коштів або іншої сплаченої компенсації і визнає дебіторську заборгованість сторони, яка передає. Якщо сторона, яка передає, має як право, так і зобов'язання викупити контроль над усім переданим активом за фіксованою сумою (наприклад, згідно з угодою про продаж з наступним викупом), то сторона, якій він передається, може оцінити свою дебіторську заборгованість за амортизованою собівартістю, якщо вона відповідає критеріям, наведеним у параграфі 4.1.2.

Приклади

- Б3.2.16 Подальші приклади пояснюють застосування принципів припинення визнання в цьому МСФЗ:
- а) *угоди про продаж з наступним викупом та надання цінних паперів у позику*. Якщо фінансовий актив продають згідно з угодою про наступний викуп за фіксованою ціною або ціною продажу плюс дохід позикодавця, або якщо він надається у позику згідно з угодою про його повернення стороні, яка передає, його визнання не припиняють, оскільки сторона, яка передає, зберігає в основному всі ризики та винагороди від володіння. Якщо сторона, якій передають, отримує право продати або надати актив у заставу, то сторона, яка передає, перекласифіковує актив у своєму звіті про фінансовий стан, наприклад, як позичений актив або як дебіторську заборгованість за викупом;

- б) *угоди про продаж з наступним викупом та надання цінних паперів у позику: активи, які в основному є однаковими.* Якщо фінансовий актив продають згідно з угодою про продаж із наступним викупом однакового або майже однакового активу за фіксованою ціною або за ціною продажу плюс дохід позикодавця, і якщо фінансовий актив є залученим або позиченим згідно з угодою про повернення такого самого або в основному такого самого активу стороні, яка передає, то його визнання не припиняють, адже сторона, яка передає, зберігає в основному всі ризики та винагороди від володіння;
- в) *угоди про продаж із наступним викупом і надання цінних паперів у позику: право заміни.* Якщо угода про продаж із наступним викупом за фіксованою ціною викупу або ціною, що дорівнює ціні продажу плюс дохід позикодавця, або надання подібних цінних паперів у позику надає стороні, якій передається, право замінити на активи, які подібні до переданого активу і мають однакову справедливую вартість із переданим активом на дату викупу, то визнання активу, проданого чи наданого у позику в операції продажу з наступним викупом або позики цінних паперів, не припиняється, адже сторона, яка передає, зберігає в основному всі ризики та винагороди від володіння;
- г) *право першої відмови від викупу за справедливою вартістю.* Якщо суб'єкт господарювання продає фінансовий актив і зберігає лише право першої відмови від викупу переданого активу за справедливою вартістю, якщо сторона, якій він передається, у подальшому продає його, то суб'єкт господарювання припиняє визнання активу, оскільки він передав в основному всі ризики та винагороди від володіння;
- г) *операція фіктивного продажу.* Викуп фінансового активу невдовзі після його продажу інколи називають фіктивним продажем. Такий викуп не виключає можливості припинення визнання, якщо первісна операція відповідає вимогам до припинення визнання. Проте, якщо угода про продаж фінансового активу укладається одночасно з угодою викупити такий самий актив за фіксованою ціною або ціною продажу плюс дохід позикодавця, тоді визнання активу не припиняється;
- д) *опціони "пут" та опціони "кол", внутрішня вартість яких значно вище ціни контракту.* Якщо переданий фінансовий актив може бути викуплений стороною, яка передає, а внутрішня вартість опціону є значно вищою ціни контракту, то передача не відповідає критеріям для припинення визнання, оскільки сторона, яка передає, зберегла в основному всі ризики та винагороди від володіння. Подібно до того, якщо фінансовий актив може бути повернутий стороною, якій він передається, а внутрішня вартість опціону "пут" є значно вищою ціни контракту, то передача не відповідає критеріям для припинення визнання, адже сторона, яка передає, зберегла в основному всі ризики та винагороди від володіння;
- е) *опціони "пут" та опціони "кол", внутрішня вартість яких значно нижче ціни контракту.* Визнання фінансового активу, що його передають лише за умовами опціону "пут", внутрішня вартість якого значно нижче ціни контракту, що його утримує сторона, якій передають, або опціону "кол", внутрішня вартість якого є значно нижче ціни контракту, що його утримує сторона, яка передає, припиняється. Причина полягає в тому, що сторона, яка передає, в основному передала всі ризики та винагороди від володіння;
- є) *легко доступні активи, що підлягають опціону "кол", внутрішня вартість якого не є значно вищою ціни контракту і не є значно нижчою ціни контракту.* Якщо суб'єкт господарювання утримує опціон "кол" на актив, який є легко доступним на ринку, а внутрішня вартість опціону не є вищою чи нижчою ціни контракту, то визнання активу припиняється. Причина полягає в тому, що суб'єкт господарювання: і) не зберіг та не передав в основному всі ризики та винагороди від володіння; та ii) не зберіг контроль. Проте, якщо актив не є легко доступним на ринку, то припинення визнання виключається в межах суми активу, що підлягає опціону "кол", оскільки суб'єкт господарювання зберіг контроль над активом;
- ж) *не легко доступний актив, що підлягає умовам опціону "пут", проданого суб'єктом господарювання, внутрішня вартість якого не є значно вищою чи нижчою ціни контракту.* Якщо суб'єкт господарювання передає фінансовий актив, який не є легко доступним на ринку, і продає опціон "пут", внутрішня вартість якого не є значно нижчою ціни контракту, то суб'єкт господарювання не зберігає і не передає в основному всі ризики та винагороди від володіння внаслідок проданого опціону "пут". Суб'єкт господарювання зберігає контроль над активом, якщо опціон "пут" є достатньо цінним, щоб не допустити продаж активу стороною, якій він передається, – у цьому випадку актив продовжують визнавати в межах подальшої участі сторони,

яка передає (див. параграф Б3.2.9). Суб'єкт господарювання передає контроль над активом, якщо опціон "пут" недостатньо цінний для того, щоб не допустити продаж активу стороною, якій він передається, – в цьому випадку визнання активу припиняється;

- з) *активи, що підлягають дії опціону "пут" чи "кол" на справедливую вартість або форвардної угоди про продаж із наступним викупом.* Передача фінансового активу, який підлягає дії лише опціону "пут" чи "кол" або форвардної угоди про продаж із наступним викупом і ціна виконання (або ціна викупу) яких дорівнює справедливій вартості фінансового активу під час викупу, призводить до припинення визнання внаслідок передачі в основному всіх ризиків та винагород від володіння;
- и) *опціони "кол" або "пут", за які розраховуються грошовими коштами.* Суб'єкт господарювання оцінює передачу фінансового активу, який підлягає дії опціону "пут" або "кол" чи форвардної угоди про продаж із наступним викупом, які погашатимуться на нетто-основі грошовими коштами, щоб визначити, чи він зберіг, чи передав в основному всі ризики та винагороди від володіння. Якщо суб'єкт господарювання не зберіг в основному всі ризики та винагороди від володіння переданим активом, тоді він визначає, чи збережено контроль над переданим активом. Той факт, що опціон "пут" або "кол" чи форвардна угода про продаж із наступним викупом погашаються на нетто-основі грошовими коштами, ще не означає, що суб'єкт господарювання передав контроль (див. параграфи Б3.2.9 та е), є) і ж) вище);
- і) *умова виключення рахунків.* Умова виключення рахунків – це опціон ("кол") на безумовний продаж із наступним викупом, який надає суб'єктові господарювання право вимагати повернення переданих активів з певними обмеженнями. Якщо такий опціон призводить до того, що суб'єкт господарювання не зберігає і не передає в основному всі ризики та винагороди від володіння, він виключає можливість припинення визнання лише в межах суми, яка підлягає викупу (допускається, що сторона, якій передаються активи, не може їх продати). Наприклад, якщо балансова вартість та надходження від передачі позикових активів становлять 100000 ВО і можна вимагати дострокового викупу окремої позики, але сукупна сума позик, які можна викупити, не перевищує 10000 ВО, то позики на суму 90000 ВО відповідатимуть критеріям для припинення визнання;
- ї) *опціон "кол" на «зачистку».* Суб'єкт господарювання, який може бути стороною, яка передає та обслуговує передані активи, може утримувати опціон "кол" на «зачистку» на придбання переданих активів, що залишаються, коли сума непогашених активів зменшується до визначеного рівня, на якому витрати на обслуговування цих активів стають обтяжливими порівняно з вигодами від обслуговування. Якщо такий опціон "кол" на «зачистку» призводить до того, що суб'єкт господарювання не зберігає і не передає в основному всі ризики та винагороди від володіння, а сторона, якій передаються активи, не може їх продати, то він виключає можливість припинення визнання лише в межах суми активів, які підлягають дії опціону "кол";
- й) *субординовані залишкові частки та кредитні гарантії.* Суб'єкт господарювання може надати стороні, якій передається актив, кредитне забезпечення шляхом субординовання деякої або всієї частки участі, збереженої у переданому активі. В інших випадках суб'єкт господарювання може надати стороні, якій передається актив, кредитне забезпечення у формі кредитної гарантії, яка може бути необмеженою або обмеженою певною сумою. Якщо суб'єкт господарювання зберігає в основному всі ризики та винагороди від володіння переданим активом, актив продовжують визнавати в його сукупності. Якщо суб'єкт господарювання зберігає лише деякі ризики та винагороди від володіння і зберігає контроль, то можливість припинення визнання виключається в межах суми грошових коштів або іншого активу, сплату яких можуть вимагати від суб'єкта господарювання;
- к) *"свопи" на сукупний дохід.* Суб'єкт господарювання може продати фінансовий актив стороні, якій передається, та укласти "своп" на сукупний загальний дохід зі стороною, якій передається, в якому всі грошові потоки від платежів відсотка основного активу переводяться суб'єктові господарювання в обмін на фіксований платіж або платіж за змінною ставкою, а будь-які збільшення чи зменшення справедливої вартості основного активу припадає на суб'єкт господарювання. У такому випадку забороняється припинення визнання всього активу;
- л) *відсоткові "свопи".* Суб'єкт господарювання може передавати стороні, якій передається, фінансовий актив із фіксованою ставкою відсотка та укласти з цією стороною відсотковий своп на отримання фіксованої ставки відсотка та сплату змінної ставки відсотка, яка нараховується на умовну суму, що дорівнює основній сумі переданого фінансового активу. Відсотковий своп не

виключає можливість припинення визнання переданого активу, якщо платежі за свопом не залежать від платежів, здійснюваних за переданий актив;

- м) *“амортизаційні” відсоткові “свопи”*. Суб’єкт господарювання може передати стороні, якій передається, фінансовий актив із фіксованою ставкою відсотка, що виплачується поступово, та укласти *“амортизаційний” відсотковий “своп”* з цією стороною на отримання фіксованої ставки відсотка і сплату змінної ставки відсотка на основі умовної суми. Якщо умовна сума *“свопа”* амортизується так, що вона буде дорівнювати основній сумі переданого фінансового активу до сплати у будь-який момент, то *“своп”* у такому випадку приведе до зберігання суб’єктом господарювання суттєвого ризику дострокового погашення, а отже, він буде або продовжувати визнавати весь переданий актив, або продовжувати визнавати переданий актив тільки в межах своєї подальшої участі. Навпаки, якщо амортизація умовної суми *“свопу”* не прив’язана до непогашеної основної суми переданого активу, то такий *“своп”* не приведе до зберігання суб’єктом господарювання ризику дострокового погашення активу. Отже, це не виключатиме можливість припинення визнання переданого активу за умови, що платежі за *“свопом”* не залежать від платежів відсотка, здійснюваних за переданий актив, і *“своп”* не призводить до зберігання суб’єктом господарювання будь-яких інших суттєвих ризиків та винагород від володіння переданим активом.

БЗ.2.17 Цей параграф пояснює застосування підходу подальшої участі суб’єкта господарювання, пов’язаної з частиною фінансового активу.

Припускається, що суб'єкт господарювання має портфель позик, котрі підлягають достроковому погашенню, купон та ефективна ставка відсотка за ними становить 10 відсотків, а основна сума та амортизована собівартість – 10000 ВО. Він здійснює операцію, у якій в обмін на сплату 9115 ВО сторона, якій передають, отримує право на 9000 ВО будь-яких сум надходжень за основною сумою плюс відсоток на цю суму за ставкою 9,5%. Суб'єкт господарювання зберігає права на 1000 ВО будь-яких сум надходжень за основною сумою плюс відсоток на цю суму за ставкою 10%, плюс “спред на перевищення” в 0,5% від 9000 ВО основної суми, що залишається. Надходження від дострокового погашення розподіляються між суб'єктом господарювання та стороною, якій передається, пропорційно у відношенні 1:9, але будь-які суми невиконаних зобов'язань вираховуються із частки суб'єкта господарювання у розмірі 1000 ВО, поки ця частка не вичерпається. Справедлива вартість позик на дату операції дорівнює 10100 ВО, а оцінена справедлива вартість “спреда на перевищення” в 0,5% становить 40 ВО.

Суб'єкт господарювання визначає, що він передає деякі суттєві ризики та винагороди від володіння (наприклад, суттєвий ризик дострокового погашення), але також зберіг деякі суттєві ризики та винагороди від володіння (внаслідок його залишкової збереженої частки та контролю). Тому він застосовує підхід подальшої участі.

Для застосування цього Стандарту суб'єкт господарювання аналізує операцію як а) збереження повністю пропорційної залишкової частки в 1000 ВО плюс б) субординування цієї залишкової частки для додаткового забезпечення кредиту стороні, якій передається, щодо збитків від кредиту.

Суб'єкт господарювання обчислює, що 9090 ВО ($90\% \times 10100$ ВО) з отриманої компенсації у розмірі 9115 ВО, являють собою компенсацію за повністю пропорційну 90% частку. Решта отриманої компенсації (25 ВО) являє собою компенсацію, отриману за субординування його залишкової частки для додаткового забезпечення кредиту стороні, якій передається, щодо збитків від кредиту. Крім того, “спред на перевищення” в 0,5 % являє собою компенсацію, отриману за додаткове забезпечення кредиту. Відповідно, сукупна компенсація, отримана за додаткове забезпечення кредиту, становить 65 ВО (25 ВО + 40 ВО).

Суб'єкт господарювання обчислює прибуток чи збиток від продажу 90% частки грошових потоків. Припускаючи, що окрема справедлива вартість переданої частини в 90% та збереженої частини у 10% є недоступною на дату передачі, суб'єкт господарювання розподіляє балансову вартість активу відповідно до параграфу 3.2.14 таким чином:

	<i>Оцінена справедлива вартість</i>	<i>Відсоток</i>	<i>Розподілена балансова вартість</i>
Передана частина	9090	90%	9000
Збережена частина	<u>1010</u>	10%	<u>1000</u>
Усього	<u>10100</u>		<u>10000</u>

Суб'єкт господарювання обчислює свій прибуток або збиток від продажу частки в 90% грошових потоків шляхом вирахування розподіленої балансової вартості переданої частини з отриманої компенсації, тобто 90 ВО (9090 ВО – 9000 ВО). Балансова вартість частини, збереженої суб'єктом господарювання, 1000 ВО.

Крім того, суб'єкт господарювання визнає подальшу участь, котра є наслідком субординування його збереженої частки участі на збитки від кредиту. Відповідно, він визнає актив сумою 1000 ВО (максимальна сума грошових потоків, яку він не отримає згідно з субординуванням) та відповідне зобов'язання 1065 ВО (що є максимальною сумою грошових потоків, яку він не отримує згідно з субординуванням, тобто 1000 ВО плюс справедлива вартість субординування 65 ВО).

Суб'єкт господарювання використовує всю наведену вище інформацію для обліку операції таким чином:

	<i>Дебет</i>	<i>Кредит</i>
Первісний актив	-	9000
Актив, визнаний для субординування або залишкова частка	1000	-
Актив за отриману компенсацію у формі “спреда на перевищення”	40	-
Прибуток або збиток (прибуток від передачі)	-	90
Зобов’язання	-	1065
Грошові кошти, отримані	9115	-
Усього	10155	10155

Відразу після операції балансова вартість активу становить 2040 ВО, що складається з 1000 ВО, які відображають розподілену собівартість збереженої частини, та 1040 ВО, що відображають додаткову подальшу участь суб’єкта господарювання від субординування збереженої частки участі на збитки від кредиту (що включає “спред на перевищення” в 40 ВО).

У подальших періодах суб’єкт господарювання визнає компенсацію, отриману за додаткове забезпечення кредиту (65 ВО) на пропорційній часу основі, нараховує відсоток на визнаний актив, використовуючи метод ефективного відсотка, та визнає будь-яке зменшення корисності за визнаними активами. Як приклад останнього, припустимо, що наступного року виникне збиток від зменшення корисності основних позик у 300 ВО. Суб’єкт господарювання зменшує свій визнаний актив на 600 ВО (300 ВО відносяться до його збереженої частки участі та 300 ВО належать до додаткової подальшої участі, яке виникає внаслідок субординування його збереженої участі на збитки від кредиту), а також зменшує своє визнане зобов’язання на 300 ВО. Чистим результатом є нарахування на прибуток або збиток від зменшення корисності кредиту в 300 ВО.

Припинення визнання фінансового зобов’язання (пункт 3.3)

БЗ.3.1 Фінансове зобов’язання (або його частина) погашається, якщо боржник:

- а) виконує зобов’язання (або його частину), сплачуючи кредиторів, як правило, грошовими коштами, іншими фінансовими активами, товарами чи послугами, або
- б) юридично звільняється від основної відповідальності за зобов’язання (чи його частину) або внаслідок судового процесу, або кредитором (якщо боржник надав гарантію, то ця умова ще може бути виконаною).

БЗ.3.2 Якщо емітент боргового інструмента викуповує цей інструмент, то борг погашається, навіть якщо емітент є учасником ринку цього інструмента або має намір перепродати його у стислий термін.

БЗ.3.3 Платіж третій стороні, включаючи платіж трасту (який іноді називають "анулюванням по суті"), сам по собі не звільняє боржника від основної заборгованості кредиторів, якщо немає юридичного звільнення.

БЗ.3.4 Якщо боржник платить третій стороні, щоб вона взяла на себе зобов’язання, та повідомляє свого кредитора, що третя сторона взяла на себе його боргове зобов’язання, то боржник не припиняє визнання боргового зобов’язання, якщо не виконано умову в параграфі БЗ.3.1б). Якщо боржник платить третій стороні, щоб вона взяла на себе зобов’язання, та отримує юридичне звільнення від свого кредитора, то боржник погасив борг. Проте, якщо боржник погоджується робити платежі за боргом третій стороні чи прямо своєму первісному кредиторів, то боржник визнає нове боргове зобов’язання перед третьою стороною.

БЗ.3.5 Хоч юридичне звільнення (незалежно від того, здійснюється воно в судовому порядку чи кредитором) спричиняє припинення визнання зобов’язання, суб’єкт господарювання може визнавати нове зобов’язання, якщо не задовольняються умови припинення визнання, наведені у параграфах 3.2.1–3.2.23 щодо переданих фінансових активів. Якщо ці умови не задовольняються, визнання

переданих активів не припиняється, і тоді суб'єкт господарювання визнає нове зобов'язання, пов'язане з переданими активами.

Б3.3.6 Для цілей параграфу 3.3.2, умови є суттєво відмінними, якщо дисконтована теперішня вартість грошових потоків за нових умов, включаючи будь-які сплачені гонорари за вирахуванням отриманих гонорарів та дисконтовані із застосуванням первісної ефективної ставки відсотка, відрізняються щонайменше на 10 відсотків від дисконтованої теперішньої вартості решти грошових потоків за первісним фінансовим зобов'язанням. Якщо обмін борговими інструментами або зміна умов обліковуються як погашення, то будь-які понесені витрати чи гонорари визнаються як частина прибутку або збитку від погашення. А коли обмін або зміну не обліковують як погашення, то будь-які понесені витрати чи гонорари визнають коригуванням балансової вартості зобов'язання й амортизують протягом решти строку зміненого зобов'язання.

Б3.3.7 У деяких випадках кредитор звільняє боржника від теперішньої заборгованості щодо здійснення платежів, але боржник бере на себе гарантійне зобов'язання сплатити їх, якщо сторона, яка взяла на себе основну відповідальність, не виконує зобов'язань. За таких обставин боржник:

- а) визнає нове фінансове зобов'язання на основі справедливої вартості його зобов'язання за гарантією; та
- б) визнає прибуток або збиток на основі різниці між і) будь-якими сплаченими надходженнями та ii) балансовою вартістю первісного фінансового зобов'язання мінус справедлива вартість нового фінансового зобов'язання.

Класифікація (розділ 4)

Класифікація фінансових активів (пункт 4.1)

Модель бізнесу суб'єкта господарювання для управління фінансовими активами

Б4.1.1 Параграф 4.1.1а) вимагає від суб'єкта господарювання класифікувати фінансові активи як такі, що у подальшому оцінюються за амортизованою собівартістю або справедливою вартістю на основі моделі бізнесу суб'єкта господарювання для управління фінансовими активами. Суб'єкт господарювання оцінює, чи відповідають фінансові активи цій умові, з огляду на мету моделі бізнесу, як вона визначена вищим управлінським персоналом суб'єкта господарювання (як визначено в МСБО 24).

Б4.1.2 Модель бізнесу суб'єкта господарювання не залежить від намірів управлінського персоналу щодо окремих інструментів. Відповідно, ця умова не означає підходу до класифікації, який передбачає розгляд кожного інструменту окремо, а її слід визначати на вищому рівні агрегування. Однак певний окремий суб'єкт господарювання може мати більше ніж одну модель бізнесу для управління фінансовими інструментами. Тому класифікацію не потрібно визначати на рівні суб'єкта господарювання, що звітує. Наприклад, суб'єкт господарювання може утримувати портфель інвестицій, управління яким він здійснює з метою отримання контрактних грошових потоків, і ще один портфель інвестицій, управління яким він здійснює з метою торгівлі для реалізації змін справедливої вартості.

Б4.1.3 Хоча мета моделі бізнесу суб'єкта господарювання може полягати в тому, щоб утримувати фінансові активи з метою отримання контрактних грошових потоків, суб'єктові господарювання не потрібно утримувати всі ці інструменти до настання терміну погашення. Отже, модель бізнесу суб'єкта господарювання може полягати в тому, щоб утримувати фінансові активи для отримання контрактних грошових потоків навіть якщо відбувається продаж фінансових активів. Наприклад, суб'єкт господарювання може продати фінансовий актив, якщо:

- (а) фінансовий актив більше не відповідає інвестиційній політиці суб'єкта господарювання (наприклад, кредитний рейтинг активу упав нижче рівня, що вимагається інвестиційною політикою суб'єкта господарювання);
- (б) страхувальник коригує свій інвестиційний портфель, щоб відобразити зміну очікуваного терміну (тобто, очікуваного часу виплат); або

(в) суб'єктові господарювання необхідно фінансувати капітальні витрати.

Однак, якщо продажі з портфелю не можна назвати нечастими, то суб'єктові господарювання необхідно оцінити, наскільки і яким чином такі продажі відповідають цілі збору контрактних грошових потоків.

Б4.1.4 Далі наведено приклади, у яких мета моделі бізнесу суб'єкта господарювання може полягати у тому, щоб утримувати фінансові активи для отримання контрактних грошових потоків. Цей перелік прикладів не є вичерпним.

Приклад	Аналіз
<p>Приклад 1</p> <p>Суб'єкт господарювання утримує інвестиції для отримання контрактних грошових коштів, але за певних обставин продасть інвестицію.</p>	<p>Хоча суб'єкт господарювання може розглядати, серед іншої інформації, справедливій вартості фінансових активів з погляду ліквідності (тобто, обсяг грошових коштів, який буде реалізований, якщо суб'єктові господарювання необхідно буде продати активи), мета суб'єкта господарювання – утримувати фінансові активи і отримувати контрактні грошові потоки. Кілька продажів не суперечитиме цій меті.</p>
<p>Приклад 2</p> <p>Модель бізнесу суб'єкта господарювання полягає в тому, щоб купувати портфелі фінансових активів, такі як позики. Ці портфелі можуть включати, а можуть і не включати фінансові активи з понесеними збитками за позиками. Якщо платіж за позиками не здійснюється вчасно, суб'єкт господарювання намагається здобути контрактні грошові потоки різними способами, – наприклад, встановлюючи контакт з боржником електронною поштою, телефоном або застосовуючи інші методи.</p> <p>В деяких випадках суб'єкт господарювання укладає відсоткові свопи, щоб змінити ставку відсотка на окремі фінансові активи в портфелі зі змінної відсоткової ставки на фіксовану відсоткову ставку.</p>	<p>Мета моделі бізнесу суб'єкта господарювання – утримувати фінансові активи та отримувати контрактні грошові потоки. Суб'єкт господарювання не купує портфель, щоб мати прибуток від його продажу.</p> <p>Той самий аналіз застосовуватиметься навіть тоді, коли суб'єкт господарювання не очікує отримати всі контрактні грошові потоки (наприклад, за деякими фінансовими активами понесені збитки за позиками).</p> <p>Більше того, той факт, що суб'єкт господарювання уклав угоди про похідні інструменти, щоб змінити грошові потоки портфеля, сам по собі не змінює модель бізнесу суб'єкта господарювання. Якщо управління портфелем не здійснюється на основі справедливої вартості, мета моделі бізнесу може полягати в тому, щоб утримувати активи для отримання контрактних грошових потоків.</p>
<p>Приклад 3</p> <p>Суб'єкт господарювання має модель бізнесу, мета якої надання позик клієнтам з подальшим продажем цих позик установам секьюритизації.</p> <p>Суб'єкт господарювання, який надає позики, контролює установа секьюритизації, і отже, консолідує її.</p> <p>Установа секьюритизації збирає контрактні грошові потоки від позик і передає їх далі своїм інвесторам.</p> <p>В цьому прикладі зроблено припущення про те, що позики і надалі визнаються в консолідованому звіті про фінансовий стан, оскільки їх визнання установою секьюритизації не припинено.</p>	<p>Консолідована група надає позики з метою утримання їх для отримання контрактних грошових потоків.</p> <p>Однак мета суб'єкта господарювання, який надає позики, – реалізувати грошові потоки від портфеля позик шляхом продажу позик установі секьюритизації, тому для цілей його окремої фінансової звітності не вважатиметься, що він здійснює управління цим портфелем з метою збору контрактних грошових потоків.</p>

Б4.1.5 Однією з моделей бізнесу, мета якої полягає не в тому, щоб утримувати інструменти задля отримання контрактних грошових потоків, – це коли суб'єкт господарювання здійснює управління показниками портфеля фінансових активів з метою реалізації грошових потоків шляхом продажу активів. Наприклад, якщо суб'єкт господарювання активно здійснює управління портфелем активів з метою реалізації змін справедливої вартості, що виникають внаслідок змін у кредитних спредах і

кривих дохідності, то його модель бізнесу полягає не в тому, щоб утримувати ці активи задля отримання контрактних грошових потоків. Мета суб'єкта господарювання спонукає його до активної купівлі та продажу, і суб'єкт господарювання здійснює управління інструментами з метою реалізувати прибуток від справедливої вартості, а не з метою отримати контрактні грошові потоки.

Б4.1.6 Портфель фінансових активів, управління яким здійснюється і показники якого оцінюються на основі справедливої вартості (як описано в параграфі 4.2.2б), утримується не для отримання контрактних грошових потоків. Крім того, портфель фінансових активів, який відповідає визначенню утримуваного для торгівлі, не утримується з метою отримання контрактних грошових потоків. Такі портфелі інструментів повинні оцінюватись за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку.

Контрактні грошові потоки, які є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму

Б4.1.7 Параграф 4.1.1 вимагає від суб'єкта господарювання (якщо не застосовується параграф 4.1.5) класифікувати фінансовий актив як такий, що оцінюється у подальшому за амортизованою собівартістю або за справедливою вартістю, на основі характеристик контрактних грошових потоків фінансового активу, який належить до групи фінансових активів, управління якими здійснюється з метою отримання контрактних грошових потоків.

Б4.1.8 Суб'єкт господарювання оцінює, чи є контрактні грошові потоки лише виплатами основної суми та відсотків на непогашену основну суму для валюти, у якій фінансовий актив деномінований (див. також параграф Б5.7.2).

Б4.1.9 Леверидж – це характеристика контрактного грошового потоку деяких фінансових активів. Леверидж збільшує змінюваність контрактних грошових потоків, внаслідок чого вони не мають економічних характеристик відсотка. Окремо взяті контракти на опціон, форвард чи своп є прикладами фінансових активів, які включають леверидж. Такі контракти не відповідають умові параграфа 4.1.2б) і не можуть у подальшому оцінюватись за амортизованою собівартістю.

В4.1.10 Наслідком контрактних положень, які дозволяють емітентові (тобто дебіторові) достроково погасити борговий інструмент (наприклад, позику чи облігацію) або дозволяють власникові (тобто кредиторів) повернути борговий інструмент емітентові до настання терміну погашення, є контрактні грошові потоки, що є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму, тільки якщо:

- (а) таке положення не є залежним від майбутніх подій і має на меті лише захистити:
  - (і) власника від погіршення кредитоспроможності емітента (наприклад, дефолтів, зниження кредитних оцінок або порушень кредитних умов), або зміни контролю над емітентом; або
  - (ii) власника чи емітента від змін у відповідному податковому чи іншому законодавстві; та
- (б) сума передоплати значною мірою являє собою невиплачені основну суму та відсотки на непогашену основну суму, які можуть включати обґрунтовану додаткову компенсацію за дострокове припинення контракту.

Б4.1.11 Наслідком контрактних положень, які дозволяють емітентові або власникові продовжувати контрактний термін боргового інструмента (тобто опціон продовження), є контрактні грошові потоки, що є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму, тільки якщо:

- (а) таке положення не є залежним від майбутніх подій і має на меті лише захистити:
  - (і) власника від погіршення кредитоспроможності емітента (наприклад, дефолтів, зниження кредитних оцінок або порушень кредитних умов), або зміни контролю над емітентом; або

(ii) власника чи емітента від змін у відповідному податковому чи іншому законодавстві; та

(б) наслідком умов опціону продовження є контрактні грошові потоки протягом періоду продовження, що є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму.

Б4.1.12 Наслідком контрактної умови, що змінює час або величину погашення основної суми або відсотків, не є контрактні грошові потоки, що є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму, окрім випадків, коли

(а) саме змінна відсоткова ставка є компенсацією часової вартості грошей і кредитного ризику (який можна визначити лише при первісному визнанні і лише тоді можна зафіксувати), пов'язаного з непогашеною основною сумою; та

(б) якщо контрактною умовою є опціон передоплати, і він відповідає умовам параграфа Б4.1.10; або

(в) якщо контрактною умовою є опціон продовження, і він відповідає умовам параграфа В4.1.11.

Б4.1.13 Наступні приклади ілюструють контрактні грошові потоки, що є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму. Цей перелік прикладів не є вичерпним.

Інструмент	Аналіз
<p>Інструмент А</p> <p>Інструмент А – облігація із зазначеним терміном погашення. Виплати основної суми та відсотків на непогашену основну суму прив'язані до індексу інфляції валюти, у якій випущено інструмент. Лeverидж зв'язка з інфляцією не здійснюється, і основна сума захищена.</p>	<p>Контрактні грошові потоки є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму. Те, що погашення основної суми та сплата відсотків на непогашену основну суму прив'язані до індексу інфляції, лeverидж якого не здійснюється, приводить часову вартість грошей до поточного рівня. Іншими словами, ставка відсотка на цей інструмент відображає «реальний» відсоток. Отже, суми відсотків є компенсацією часової вартості грошей непогашеної основної суми.</p> <p>Однак якби відсоткові платежі індексувались щодо іншої змінної, такої як показники діяльності дебітора (наприклад, чистий дохід дебітора) або індексу акцій, то контрактні грошові потоки не були б погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму. Це тому, що виплати відсотків не є компенсацією часової вартості грошей і кредитного ризику, пов'язаного з непогашеною основною сумою. Таким контрактним відсотковим платежам властива мінливість, яка є несумісною з ринковими ставками відсотка.</p>
<p>Інструмент Б</p> <p>Інструмент Б – інструмент зі змінною ставкою відсотка із зазначеною датою погашення, що дозволяє позичальникові постійно вибирати ринкові ставки відсотка. Наприклад, на кожен дату встановлення відсоткової ставки позичальник може вибрати: сплачувати тримісячну ставку ЛІБОР за тримісячний термін, чи одномісячну ставку ЛІБОР за одномісячний термін.</p>	<p>Контрактні грошові потоки є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму, доки відсотки, що сплачуються протягом строку існування інструмента, відображають компенсацію часової вартості грошей і кредитного ризику, пов'язаного з цим інструментом. Той факт, що відсоткова ставка ЛІБОР переглядається кілька разів протягом строку існування інструмента, сам по собі не дискваліфікує цей інструмент.</p> <p>Однак якщо у позичальника буде можливість вибрати варіант, за яким він сплачуватиме одномісячну ставку ЛІБОР протягом трьох місяців, і така одномісячна ставка ЛІБОР не переглядатиметься щомісяця, то відповідні контрактні грошові потоки не будуть погашенням основної суми та сплатою відсотків.</p> <p>Той самий аналіз застосовується, якщо позичальник може вибирати між опублікованою одномісячною змінною ставкою відсотка кредитора і опублікованою тримісячною змінною ставкою відсотка кредитора.</p> <p>Однак, якщо контрактна відсоткова ставка інструмента базуватиметься на терміні, що перевищує його термін існування, що залишився, то його</p>

	контрактні грошові потоки не будуть погашенням основної суми і сплатою відсотків на непогашену основну суму. Наприклад, облігація з постійним строком погашення на п'ять років, за якою сплачують змінну ставку відсотка, що періодично переглядається, але яка завжди відображає п'ятирічний термін погашення, не спричиняє контрактні грошові потоки, що є погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму. Це тому, що відсотки, що мають бути сплачені у кожному періоді, не пов'язані зі строком існування цього інструмента (окрім як на початку).
Інструмент В Інструмент В – облігація із зазначеним терміном погашення, за якою сплачують змінну ринкову ставку відсотка. Ця змінна ставка відсотка обмежена згори.	Контрактні грошові потоки як (а) інструмента з фіксованою ставкою відсотка, так і (б) інструмента зі змінною ставкою відсотка – це погашення основної суми та сплата відсотків на непогашену основну суму, доки відсотки відображають компенсацію часової вартості грошей і кредитного ризику, пов'язаного з цим інструментом, протягом терміну дії інструмента. Тому інструмент, що є комбінацією (а) та (б), (наприклад, облігація з обмеженою згори ставкою відсотка), може мати грошові потоки, що є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму. Завдяки цій особливості мінливість грошових потоків може зменшитись внаслідок встановлення обмеження на змінну ставку відсотка (наприклад, встановлення верхньої або нижньої межі відсоткової ставки) або збільшитись, оскільки фіксована ставка стає змінною.
Інструмент Г Інструмент Г – позика з правом регресу, забезпечена заставою.	Той факт, що позика з правом регресу забезпечена заставою, сам по собі не впливає на аналіз того, чи є контрактні грошові потоки лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму.

Б4.1.14 Наступні приклади ілюструють контрактні грошові потоки, що не є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму. Цей перелік прикладів не є вичерпним.

Інструмент	Аналіз
Інструмент Г Інструмент Г – облігація, що конвертується в інструмент власного капіталу емітента.	Власникові інструмента слід аналізувати конвертовану облігацію комплексно. Контрактні грошові потоки не є погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму, оскільки відсоткова ставка не відображає лише компенсацію часової вартості грошей і кредитного ризику. Дохідність також пов'язана з вартістю капіталу емітента.
Інструмент Д Інструмент Д – позика, за якою отримують інверсну змінну відсоткову ставку (тобто між ставкою відсотка та ринковими відсотковими ставками існує зворотна залежність).	Контрактні грошові потоки не є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму. Суми відсотків не є компенсацію часової вартості непогашеної основної суми.
Інструмент Е Інструмент Е – безстроковий інструмент, однак емітент може відкликати інструмент у будь-який момент і виплатити власникові номінальну вартість плюс нараховані	Контрактні грошові потоки не є погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму. Це тому, що емітент може бути вимушений відстрочити виплату відсотків, а додаткові відсотки на такі відстрочені відсотки не нараховуються. В результаті, суми відсотків не є компенсацію часової вартості непогашеної основної суми. Якби на відстрочені суми нараховувались відсотки, то контрактні грошові потоки могли б бути погашенням основної суми та сплатою відсотків на

<p>відсотки.</p> <p>За Інструментом Е сплачують ринкову відсоткову ставку, проте виплата відсотків може бути здійснена лише у тому випадку, коли емітент лишатиметься платоспроможним відразу після їх виплати.</p> <p>На відстрочені відсотки додаткові відсотки не нараховуються.</p>	<p>непогашену основну суму.</p> <p>Той факт, що Інструмент Е є безстроковим, сам по собі не означає, що контрактні грошові потоки не є погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму. Насправді, безстроковий інструмент має постійні (численні) опціони продовження. Наслідком таких опціонів може бути те, що контрактні грошові потоки будуть погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму, якщо виплата відсотків буде обов'язковою і вони повинні бути виплачені у віддаленому майбутньому.</p> <p>Крім того, той факт, що Інструмент Е може бути відкликаний, не означає, що контрактні грошові потоки не є погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму, окрім випадку, коли відкликання такого інструмента здійснюється за сумою, яка не є суттєвим відображенням непогашеної основної суми та відсотків на таку основну суму. Навіть якщо сума відкликання включає суму, що компенсує власникові дострокове припинення дії інструмента, контрактні грошові потоки можуть бути погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму.</p>
---	---

- Б4.1.15 У деяких випадках фінансовий актив може мати контрактні грошові потоки, що описані як основна сума та відсотки, проте такі грошові потоки не є погашенням основної суми та виплатою відсотків на непогашену основну суму, як описано в параграфах 4.1.2б) та 4.1.3 цього МСФЗ.
- Б4.1.16 Це може бути у випадку, коли фінансовий актив є інвестицією у певні активи або грошові потоки, і, отже, контрактні грошові потоки не є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму. Наприклад, контрактні грошові потоки можуть включати оплату чинників, які не є компенсацією часової вартості грошей та кредитного ризику, пов'язаного з непогашеною основною сумою протягом певного періоду часу. Тому такий інструмент не задовольнятиме умови параграфа 4.1.2б). Це може бути у випадку, коли кредитор може претендувати лише на визначені активи боржника або на грошові потоки від визначених активів (наприклад, “безрегресного” фінансового активу).
- Б4.1.17 Однак той факт, що фінансовий актив є безрегресним, сам по собі зовсім не означає, що фінансовий актив не може відповідати умові параграфа 4.1.2б). У таких ситуаціях кредитор повинен оцінити (“дійти до сутності”) конкретні базові активи або грошові потоки, щоб визначити, чи є контрактні грошові потоки такого фінансового активу, що класифікується, погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму. Якщо умови фінансового активу спричиняють будь-які інші грошові потоки або обмежують грошові потоки у такий спосіб, що вони не є погашенням основної суми та сплатою відсотків, то такий фінансовий актив не відповідає умові параграфа 4.1.2б). Те, чи є базові активи фінансовими активами, чи нефінансовими активами, саме по собі не впливає на таку оцінку.
- Б4.1.18 Якщо характеристика контрактного грошового потоку не є реальною, то вона не впливає на класифікацію фінансового активу. Характеристика грошового потоку не є реальною, якщо вона впливає на контрактні грошові потоки інструмента лише за настання події, що є надзвичайно рідкісною, дуже нехарактерною та малоймовірною.
- Б4.1.19 Майже в усій кредитній операції визначають ранг інструмента даного кредитора відносно інструментів інших кредиторів даного дебітора. Інструмент, що є субординованим щодо інших інструментів, може мати контрактні грошові потоки, що є погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму, якщо невиконання дебітором коштів є порушенням контракту і власник має контрактне право на несплачені основну суму і відсотки на непогашену основну суму навіть у випадку банкрутства дебітора. Наприклад, торговельна дебіторська заборгованість, що ставить її кредитора у ряд загальних кредиторів, кваліфікуватиметься як погашення основної суми та сплата відсотків на непогашену основну суму. Так буде навіть тоді, коли дебітор надає позики, що забезпечені заставою, що у разі банкрутства надасть надавачові такої позики пріоритет над претензіями загальних кредиторів щодо застави, але не впливає на контрактне право загального кредитора на несплачену основну суму та інші суми до сплати.

Контрактно зв'язані інструменти

- Б4.1.20 В операціях деяких типів суб'єкт господарювання може встановлювати першочерговість платежів власникам фінансових активів за допомогою множинних контрактно зв'язаних інструментів, що створює концентрації кредитного ризику (транші). Кожний транш має ранг підпорядкування, що визначає порядок, у якому будь-які грошові потоки, згенеровані емітентом, відносяться на цей транш. В таких ситуаціях власники траншу мають право на погашення основної суми та відсотків на непогашену основну суму лише якщо емітент генерує достатні грошові потоки для задоволення траншів вищих рангів.
- Б4.1.21 В таких операціях транш має характеристики грошового потоку, який є погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму, лише якщо:
- (а) контрактні умови траншу, що оцінюється для класифікації (без розгляду базового пулу фінансових інструментів), спричиняють грошові потоки, що є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму (наприклад, ставка відсотка на транш не прив'язана до індексу цін на товари);
  - (б) базовий пул фінансових інструментів має характеристики грошового потоку, викладені в параграфах Б4.1.23 і Б4.1.24; та
  - (в) рівень кредитного ризику у базовому пулі фінансових інструментів, що притаманний траншеві, дорівнює або нижчий, ніж рівень кредитного ризику базового пулу фінансових інструментів (наприклад, ця умова виконувалася б, якби базовий пул інструментів втратив 50 відсотків внаслідок збитків за позиками і за будь-яких обставин транш втратив би 50 відсотків або менше).
- Б4.1.22 Суб'єкт господарювання повинен "проникати вглиб", доки він не зможе ідентифікувати базовий пул інструментів, що створюють (а не «пропускають») грошові потоки. Це і є базовий пул фінансових інструментів.
- Б4.1.23 Базовий пул повинен містити один або більше інструментів, що мають контрактні грошові потоки, що є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму.
- Б4.1.24 Базовий пул інструментів може також містити інструменти, що
- (а) зменшують мінливість грошових потоків інструментів, зазначених у параграфі Б4.1.23, та, при поєднанні з інструментами, вказаними в параграфі Б4.1.23, спричиняють грошові потоки, що є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму (наприклад, обмеження відсоткової ставки згори або знизу або контракт, що зменшує кредитний ризик за деякими або усіма інструментами, вказаними в параграфі Б4.1.23); або
  - (б) узгоджують грошові потоки траншів з грошовими потоками пулу базових інструментів, зазначених в параграфі Б4.1.23, для нівелювання різниць лише у
    - (i) тому, чи є ставка відсотка фіксованою чи змінною;
    - (ii) валюти, у якій деноміновані грошові потоки, включаючи інфляцію цієї валюти; або
    - (iii) часі грошових потоків.
- Б4.1.25 Якщо жоден з інструментів пулу не відповідає умовам параграфа Б4.1.23 або параграфа Б4.1.24, то умова параграфа Б4.1.21б) не виконується.
- Б4.1.26 Якщо при первісному визнанні власник інструмента не може оцінити умови параграфа Б4.1.21, то транш потрібно оцінювати за справедливою вартістю. Якщо базовий пул інструментів може змінитися після первісного визнання таким чином, що пул може не відповідати умовам параграфів Б4.1.23 та Б4.1.24, то транш не відповідає умовам параграфа Б4.1.21, і його необхідно оцінювати за справедливою вартістю.

Можливість призначення фінансового активу або фінансового зобов'язання як таких, що оцінюються за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку (пункти 4.1 та 4.2)

- Б4.1.27 Залежно від умов, наведених у параграфі 4.1.5 та 4.2.2, цей МСФЗ дозволяє суб'єктові господарювання призначати фінансовий актив, фінансове зобов'язання або групу фінансових інструментів (фінансові активи, фінансові зобов'язання або обидва) за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку за умови, що це приведе до доречнішої інформації.
- Б4.1.28 Рішення суб'єкта господарювання призначити фінансовий актив або фінансове зобов'язання за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку подібно до обрання облікової політики (хоча, на відміну від вибору облікової політики, не потрібно застосовувати його послідовно до всіх подібних операцій). Якщо суб'єкт господарювання має такий вибір, параграф 14 б) МСБО 8 вимагає, щоб обрана політика передбачала надання у фінансовій звітності достовірної та доречнішої інформації про вплив операцій, інших подій та умов на фінансовий стан, фінансові результати діяльності або грошові потоки суб'єкта господарювання. Наприклад, у випадку призначення фінансового зобов'язання за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, параграф 4.2.2 встановлює дві обставини, коли виконуватиметься вимога до доречнішої інформації. Відповідно, щоби обрати таке призначення відповідно до параграфу 4.2.2, суб'єктові господарювання необхідно довести, що він відповідає одній (або двом) із цих двох обставин.

Призначення усуває або значно зменшує неузгодженість обліку

- Б4.1.29 Оцінка фінансового активу або фінансового зобов'язання та класифікація визнаних змін у вартості визначаються класифікацією статей та також тим, чи є стаття частиною призначених відносин хеджування. Ці вимоги можуть обумовити непослідовність оцінки або визнання (що її іноді називають «неузгодженістю обліку»), якщо, наприклад, за відсутністю призначення за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, фінансовий актив класифікувався як такий, що у подальшому оцінюватиметься за справедливою вартістю, а зобов'язання, що його суб'єкт господарювання вважає пов'язаним з цим активом, оцінюватиметься за амортизованою собівартістю (причому зміни справедливої вартості не визнаються). За таких обставин, суб'єкт господарювання може дійти висновку, що його фінансова звітність надавала би доречнішу інформацію, якби і актив і зобов'язання оцінювались за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку.
- Б4.1.30 Наведені далі приклади показують, коли цю умову можна виконати. У всіх випадках суб'єкт господарювання може використовувати цю умову, щоби призначити фінансові активи чи фінансові зобов'язання за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, тільки якщо він відповідає принципу в параграфі 4.5.1 або 4.2.2а):
- а) суб'єкт господарювання має зобов'язання за страховими контрактами, оцінка яких містить поточну інформацію (як дозволяє МСФЗ 4, параграф 24), а фінансові активи, що їх він вважає пов'язаними, класифікували би в інших випадках як такі, що оцінюються за амортизованою собівартістю;
  - б) суб'єкт господарювання має фінансові активи, фінансові зобов'язання або обидва, що поділяють ризик, такий як відсотковий ризик, котрий обумовлює протилежні зміни справедливої вартості, які мають тенденцію згортатися. Проте, лише деякі з інструментів оцінюватимуться за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку (тобто, похідні фінансові інструменти або класифіковані як утримувані для торгівлі). Також може бути, що не виконуються вимоги до обліку хеджування, наприклад тому, що не виконуються вимоги щодо ефективності у параграфі 88 МСБО 39;
  - в) суб'єкт господарювання має фінансові активи, фінансові зобов'язання або обидва, що поділяють ризик, такий як відсотковий ризик, котрий обумовлює протилежні зміни справедливої вартості, які мають тенденцію згортатися і суб'єкт господарювання не кваліфікує їх для обліку хеджування, оскільки жоден із інструментів не є похідним

фінансовим інструментом. Крім того, за відсутністю обліку хеджування існує значна непослідовність у визнанні прибутків та збитків. Наприклад, суб'єкт господарювання фінансував визначену групу позик шляхом випуску облігацій, що купуються та продаються і зміни справедливої вартості яких мають тенденцію згортатися. Якщо, на додаток, суб'єкт господарювання регулярно купує та продає облігації, але рідко, майже ніколи, купує та продає позики, наведення в звітності позик та облігацій за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку усуває непослідовність у визначенні часу визнання прибутків та збитків, які інакше привели би до оцінки обох за амортизованою собівартістю та визнанню прибутку або збитку кожного разу, коли облігацію викупають.

- Б4.1.31 У випадках таких, як наведені у попередньому параграфі, призначення, при первісному визнанні, фінансових активів та фінансових зобов'язань, які в інших випадках таким чином не оцінювали би, за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, може усунути або значно зменшити непослідовність оцінки чи визнання та надати доречнішу інформацію. Для практичних цілей суб'єктові господарювання не потрібно в один і той самий час укладати угоди щодо всіх активів та зобов'язань, що спричиняють непослідовність оцінки або визнання. Дозволяється обґрунтоване відстрочення за умови, що кожна операція призначена за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку при її первісному визнанні та на той час очікується, що відбудуться будь-які операції, що залишаються.
- Б4.1.32 Не є прийнятним призначення лише деяких фінансових активів і фінансових зобов'язань, що приводять до непослідовності, за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, якщо це не усуне або значно не зменшить непослідовність і тому не приведе до доречнішої інформації. Однак, прийнятним було би призначення лише деяких із певної кількості подібних фінансових активів або подібних фінансових зобов'язань, якщо це досягає значного зменшення (та, можливо, набагато більшого зменшення, ніж інші дозволені призначення) непослідовності. Наприклад, припустимо, що суб'єкт господарювання має певну кількість подібних фінансових зобов'язань, сума яких становить 100 ВО та певну кількість подібних фінансових активів, сума яких становить 50 ВО, але вони оцінюються за різною основою. Суб'єкт господарювання може значно зменшити непослідовність оцінки шляхом призначення при первісному визнанні всіх активів, але лише деяких із зобов'язань (наприклад, окремих зобов'язань загальною сумою 45 ВО) за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку. Проте, оскільки призначення за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку можна застосовувати лише до цілого фінансового інструмента, суб'єкт господарювання в цьому прикладі має призначити одне або кілька зобов'язань в їх сукупності. Він не може призначити або компонент зобов'язання (напр., зміну вартості, що відноситься лише до одного ризику, такого як зміна базової ставки відсотку) або пропорційну частку (наприклад, відсоток) зобов'язання.

Група фінансових зобов'язань або фінансових активів і фінансових зобов'язань, якою управляють та результати якої оцінюють на основі справедливої вартості

- Б4.1.33 Суб'єкт господарювання може управляти та оцінювати ефективність групи фінансових зобов'язань або фінансових активів і фінансових зобов'язань у такий спосіб, що оцінювання цієї групи за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку приводить до доречнішої інформації. Основна увага в цьому прикладі зосереджена на способі, в який суб'єкт господарювання управляє та оцінює ефективність, а не характері його фінансових інструментів.
- Б4.1.34 Наприклад, суб'єкт господарювання може використовувати цю умову для призначення фінансових зобов'язань як таких, що оцінюються за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, якщо воно відповідає принципів, наведеному в параграфі 4.2.2б), і суб'єкт господарювання має фінансові активи та фінансові зобов'язання, які поділяють один або кілька ризиків, і управління цими ризиками та їх оцінка здійснюється на основі справедливої вартості відповідно до задокументованої політики управління активами та зобов'язаннями. Прикладом може бути суб'єкт господарювання, який випустив “структуровані продукти”, що містять кілька вбудованих похідних фінансових інструментів, та управляє ризиками, що виникають внаслідок цього, на основі справедливої вартості, використовуючи суміш похідних і непохідних фінансових інструментів.

- Б4.1.35 Як назначено вище, ця умова базується на способі, яким суб'єкт господарювання управляє та оцінює ефективність групи фінансових інструментів, що їх розглядають. Відповідно (за умови виконання вимоги призначення при первісному визнанні) суб'єктові господарювання, який призначає фінансові зобов'язання за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку на основі цієї умови, слід призначати таким чином усі прийнятні фінансові зобов'язання, якими управляють та які оцінюють разом.
- Б4.1.36 Документація про стратегію суб'єкта господарювання не повинна бути надто об'ємною, але має бути достатньою, щоби довести відповідність вимогам параграфа 4.2.2б). Така документація не потрібна для кожної окремої статті, але може бути на портфельній основі. Наприклад, якщо система управління результатами діяльності відділу — затверджена провідним управлінським персоналом суб'єкта господарювання — чітко доводить, що результати діяльності оцінюються на основі загального доходу, подальше інформація, щоби довести відповідність параграфу 4.2.2б) не потрібна.

Вбудовані похідні інструменти (пункт 4.3)

- Б4.3.1 Якщо суб'єкт господарювання стає частиною гібридного контракту з основним контрактом, який не є активом, що належить до сфери застосування цього МСФЗ, параграф 4.3.3 вимагає від суб'єкта господарювання ідентифікувати будь-який вбудований похідний інструмент, оцінити, чи необхідно відокремлювати його від основного контракту, та, для тих похідних інструментів, які необхідно відокремити, оцінити їх за справедливою вартістю при первісному визнанні та у подальшому.
- Б4.3.2 Якщо основний контракт не має оголошеного або попередньо визначеного строку погашення та являє собою залишкову частку в чистих активах суб'єкта господарювання, його економічні характеристики й ризики – це характеристики й ризики інструмента капіталу. Вбудований похідний інструмент повинен мати характеристики капіталу, пов'язані з тим самим суб'єктом господарювання, щоб вважати їх тісно пов'язаними. Якщо основний контракт не є інструментом капіталу та відповідає визначенню фінансового інструмента, тоді його економічні характеристики та ризики – це економічні характеристики та ризики боргового інструмента.
- Б4.3.3 Вбудований похідний інструмент без права опціону (такий, як вбудований форвардний контракт або “своп”) відокремлюється від основного контракту на підставі його оголошених або допустимих суттєвих умов, які призводять до нульової справедливої вартості при первісному визнанні. Заснований на опціоні вбудований похідний інструмент (такий як вбудований опціон “пут”, “кол”, “кеп” або “свопціон” (комбінація свопу та опціону у формі опціону на укладення угоди своп на визначених умовах – *прим. ред.*) відокремлюється від основного контракту на основі оголошених умов характеристики опціону. Первісна балансова вартість основного інструмента – це залишкова вартість після відокремлення вбудованого похідного інструмента.
- Б4.3.4 Як правило, кілька вбудованих похідних інструментів одного гібридного контракту розглядаються як один складний вбудований похідний інструмент. Проте вбудовані похідні інструменти, які класифікуються як інструменти капіталу (див. МСБО 32), обліковуються окремо від тих, що класифіковані як активи або зобов'язання. Крім того, якщо гібридний контракт має кілька вбудованих похідних інструментів, і ці похідні інструменти пов'язані з різними ризиками, легко відокремлюються і не залежать один від одного, то їх обліковують окремо.
- Б4.3.5 У наведених далі прикладах економічні характеристики та ризики вбудованого похідного інструмента не вважаються взаємопов'язаними з основним контрактом (параграф 4.3.3а)). У цих прикладах (припускаючи, що умови параграфів 4.3.3б) та в) виконано) суб'єкт господарювання обліковує вбудований похідний інструмент окремо від основного контракту:
- опціон "пут", вбудований в інструмент, який дозволяє утримувачеві вимагати від емітента викупу інструмента за певну суму грошових коштів, чи за інші активи, що змінюються на основі зміни ціни на інструмент капіталу, ціни чи індексу товарів, не є тісно пов'язаним із основним борговим інструментом;
  - опціон або автоматична умова про продовження строку, що залишився до погашення боргового інструмента, не є тісно пов'язаними з основним контрактом про боргове зобов'язання, якщо немає одночасного коригування до приблизної ринкової ставки відсотка під час продовження.

Коли суб'єкт господарювання випускає борговий інструмент, а утримувач цього боргового інструмента продає опціон "кол" за борговим інструментом третій стороні, то емітент розглядає опціон "кол" як продовження строку до погашення боргового інструмента, за умови можливої вимоги участі емітента або сприяння повторному розміщенню на ринку боргового інструмента внаслідок виконання опціону "кол";

- в) індексовані до капіталу сплати відсотка або основної суми, вбудовані в основний борговий інструмент або страховий контракт, за яким сума відсотка або основна сума індексуються щодо вартості інструментів капіталу, не є тісно пов'язаними з основним інструментом, оскільки ризики, притаманні основному та вбудованому похідному інструментам, не є подібними;
- г) індексовані до вартості товару сплати відсотка або основної суми, вбудовані в основний борговий інструмент або страховий контракт, за яким сума відсотка або основна сума індексуються згідно ціни товару (наприклад, золота), не є тісно пов'язаними з основним інструментом, оскільки ризики, притаманні основному та вбудованому похідному інструментам, не є подібними;
- г) опціон "кол", "пут" та на дострокове погашення, вбудовані в основний борговий контракт або основний страховий контракт, не є тісно пов'язаними з основним контрактом, за винятком випадків, коли:
  - і) ціна виконання опціону на кожну дату виконання є приблизно рівною амортизованій собівартості основного боргового інструмента або балансовій вартості основного страхового контракту; або
  - іі) ціна виконання опціону на дострокове погашення відшкодовує кредиторів суму, що не перевищує приблизну теперішню вартість втраченого відсотка за строк, що залишився до погашення боргового інструменту. Втрачений відсоток – це результат множення основної суми, сплаченої наперед, на диференціал відсоткової ставки. Диференціал відсоткової ставки – це надлишок ефективної ставки відсотка основного контракту над ефективною ставкою відсотка, що її суб'єкт господарювання отримав би на дату попередньої сплати, якби він реінвестував попередньо сплачену основну суму в подібний контракт на строк, що залишився до погашення основного контракту.

Оцінка того, чи є опціон "кол" або "пут" тісно пов'язаним з основним контрактом на борговий інструмент, здійснюється до відокремлення елемента капіталу боргового інструменту, який можна конвертувати, згідно з МСБО 32.

- д) кредитні похідні інструменти, які вбудовані в основний борговий інструмент і дозволяють одній стороні ("бенефіціару") передавати кредитний ризик щодо конкретного базового активу, яким вона може не володіти, іншій стороні ("гаранту"), не є тісно пов'язаними з основним борговим інструментом. Такі кредитні похідні інструменти дають гаранту змогу брати на себе кредитний ризик, пов'язаний з базовим активом, не володіючи ним безпосередньо.

Б4.3.6 Прикладом гібридного інструмента є фінансовий інструмент, який надає утримувачеві право повернути фінансовий інструмент емітенту в обмін на суму грошових коштів або інші фінансові активи, що змінюється які змінюються на основі змін індексу інструментів капіталу або товарних індексів, що можуть збільшуватися чи зменшуватися ("інструмент з правом дострокового погашення"). Якщо емітент при первісному визнанні не призначає інструмент з правом дострокового погашення фінансовим зобов'язанням за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку чи збитку, то від нього вимагається відокремлювати вбудований похідний інструмент (тобто індексований платіж основної суми) згідно з параграфом 4.3.3, оскільки такий основний контракт є борговим інструментом згідно з параграфом Б4.3.2, а індексований платіж основної суми не є тісно пов'язаним із основним борговим інструментом згідно з параграфом Б4.3.5 а). Оскільки платіж основної суми може збільшитися чи зменшитися, вбудований похідний інструмент є похідним інструментом без опціону, вартість якого індексується до основної базової змінної.

Б4.3.7 У випадку інструмента з правом дострокового погашення, який можна повернути в будь-який час за грошові кошти, що дорівнюють пропорційній частці вартості чистих активів суб'єкта господарювання (наприклад, одиниці відкритого взаємного фонду або деяких індексованих до одиниць інвестиційних продуктів), вплив відокремлення вбудованого похідного інструмента та облік кожного компонента полягає в оцінюванні комбінованого інструмента за сумою викупу, яка підлягає

сплаті на кінець звітної періоду, якщо утримувач здійснив своє право повернути інструмент емітентові.

Б4.3.8 У наступних прикладах економічні характеристики та ризики вбудованого похідного інструмента тісно пов'язані з економічними характеристиками та ризиками основного контракту. У цих прикладах суб'єкт господарювання не обліковує вбудований похідний інструмент окремо від основного контракту:

- а) вбудований похідний інструмент, в якому базовою змінною є ставка відсотка чи індекс ставок відсотка, і який може змінювати суму відсотка, яку в протилежному випадку сплатили б або отримали за основним борговим контрактом, що приносить відсотковий дохід, або страховим контрактом, є тісно пов'язаним з основним контрактом, за винятком випадків, коли гібридний контракт можна погасити так, що утримувач не відшкодує в основному всі його визначені інвестиції або вбудований похідний інструмент може принаймні подвоїти первісну норму доходу утримувача від основного контракту і спроможний привести до норми прибутку, яка принаймні вдвічі перевищувала б ринкову прибутковість для контракту з такими самими умовами, як і основний контракт;
- б) вбудовані угоди "флор" і "кеп" щодо ставки відсотка за борговим контрактом або страховим контрактом є тісно пов'язаними з основним контрактом, якщо "кеп" встановлено на рівні ринкової ставки відсотка або вище та якщо "флор" встановлено на рівні ринкової ставки відсотка або нижче під час випуску контракту; а також угоди "кеп" чи "флор" не мають левериджу по відношенню до основного інструменту. Подібно до цього, умови, включені в контракт на придбання чи продаж активу (наприклад, товару), які встановлюють "кеп" чи "флор" на ціну, що її слід сплатити чи отримати за актив, тісно пов'язані з основним контрактом, якщо внутрішня вартість угод "кеп" чи "флор" була нижче ціни контракту на початку і вони не мають левериджу по відношенню до основного інструменту;
- в) вбудований похідний інструмент в іноземній валюті, який забезпечує потік платежів основної суми або відсотків, визначених в іноземній валюті, та є вбудованим в основний борговий інструмент (наприклад, двовалютні облігації), є тісно пов'язаним з основним борговим інструментом. Такий похідний інструмент не відокремлюють від основного інструмента, оскільки МСБО 21 вимагає визнавати прибутки та збитки від монетарних статей в іноземній валюті у прибутку чи збитку;
- г) вбудований похідний інструмент в іноземній валюті в основному контракті, який є страховим контрактом або нефінансовим інструментом (такий, як контракт на придбання або продаж нефінансової статті, в якому ціна визначена в іноземній валюті), є тісно пов'язаним з основним контрактом, якщо він не має левериджу по відношенню до основного інструменту, не містить характеристики опціону та вимагає платежів, визначених в одній з наведених далі валют:
  - i) функціональній валюті будь-якої суттєвої сторони цього контракту;
  - ii) валюті, в якій звичайно визначають ціну відповідного товару чи послуги, що їх купують чи надають у комерційних операціях у всьому світі (наприклад, долари США в операціях із сировиною нафтою), або
  - iii) валюті, яку типово використовують у контрактах на придбання або продаж нефінансових статей у тому економічному середовищі, в якому відбувається операція (наприклад, відносна стабільна та ліквідна валюта, яку широко використовують у місцевих бізнесових операціях або зовнішній торгівлі);
- г) вбудований опціон на дострокову оплату в угодах "стрип" лише на платежі відсотка або лише на платежі основної суми є тісно пов'язаним з основним контрактом, якщо основний контракт: i) первісно є результатом відокремлення права отримувати контрактні грошові потоки від фінансового інструмента, що за своєю суттю не містив вбудованого похідного інструмента, та ii) не містить жодної умови, якої не було у первісному основному контракті про борговий інструмент;
- д) вбудований похідний інструмент основного контракту про оренду є тісно пов'язаним з основним контрактом, якщо вбудований похідний інструмент – це: i) індекс, пов'язаний з інфляцією, наприклад, індекс орендних платежів до індексу споживчих цін (за умови, що оренда не має левериджу, а індекс пов'язаний з інфляцією у власному економічному середовищі суб'єкта господарювання); ii) умовні орендні платежі які базуються на пов'язаному з ними продажу або iii) умовні орендні платежі, які пов'язані зі змінюваними ставками відсотка;

- е) характеристика індексації до одиниць, вбудована в основний фінансовий інструмент або основний страховий контракт, є тісно пов'язаною з основним інструментом або основним контрактом, якщо платежі, визначені в одиницях, оцінюються за поточною вартістю одиниць, яка відображає справедливу вартість активів фонду. Характеристика індексації до одиниць є контрактною умовою, яка вимагає платежів, визначених в одиницях внутрішнього або зовнішнього інвестиційного фонду;
- є) похідний інструмент, вбудований у страховий контракт, є тісно пов'язаним з основним страховим контрактом, якщо вбудований похідний інструмент та основний страховий контракт є настільки взаємозалежними, що суб'єкт господарювання не може оцінити вбудований похідний інструмент окремо (без розгляду основного контракту).

Інструменти, що містять вбудовані похідні інструменти

- Б4.3.9 Як зазначалось у параграфі Б4.3.1, коли суб'єкт господарювання стає стороною гібридного контракту з основним контрактом, який не є активом, що належить до сфери застосування цього МСФЗ, та з одним або кількома вбудованими похідними інструментами, параграф 4.3.3 вимагає від суб'єкта господарювання ідентифікувати будь-який такий вбудований похідний інструмент, оцінювати, чи потрібно відокремити його від основного контракту та, щодо тих, які потрібно відокремлювати, оцінювати похідні інструменти за справедливою вартістю при первісному визнанні та у подальшому. Ці вимоги можуть бути складнішими або приводити до менш достовірних оцінок, ніж оцінювання всього інструмента за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку. З цієї причини цей МСФЗ дозволяє призначити весь гібридний контракт за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку.
- Б4.3.10 Таке призначення можна використовувати незалежно від того, чи вимагає параграф 4.3.3 відокремлювати вбудовані похідні інструменти або забороняє таке відокремлення. Проте, параграф 4.3.5 не є підставою для призначення гібридного інструмента як такого, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку у випадках, встановлених в параграфі 4.3.5а) та б), оскільки це не зменшить складність або не підвищить достовірність.

Перегляд вбудованих похідних фінансових інструментів

- Б4.3.11 Відповідно до параграфа 4.3.3, суб'єкт господарювання оцінює, чи вимагається відокремлення вбудованого похідного фінансового інструмента від основного контракту та його облік як похідного інструмента, коли суб'єкт господарювання вперше стає стороною контракту. Подальший перегляд заборонений, якщо не відбулася зміна умов контракту, що значно змінює грошові потоки, які інакше вимагалися б за контрактом; і в такому випадку перегляд необхідний. Суб'єкт господарювання визначає, чи є зміна грошових потоків значною, розглядаючи, якою мірою змінилися очікувані майбутні грошові потоки, пов'язані з вбудованим похідним фінансовим інструментом, основним контрактом чи обома, а також чи є зміна значною порівняно з раніше очікуваними грошовими потоками за контрактом.
- Б4.3.12 Параграф Б4.3.11 не застосовується до вбудованих похідних фінансових інструментів у контрактах, придбаних в
- i) об'єднанні бізнесу (як визначено в МСФЗ 3 “Об'єднання бізнесу”);
  - ii) об'єднанні суб'єктів господарювання або бізнесу під спільним контролем, як описано в параграфах Б1–Б4 МСФЗ 3; або
  - iii) формуванні спільного підприємства, як визначено в МСБО 31 “Частки в спільних підприємствах”
- або їх можливої переоцінки на дату придбання.*

* МСФЗ 3 розглядає придбання контрактів з вбудованими похідними фінансовими інструментами в об'єднанні бізнесу.

Перекласифікація фінансових активів (параграф 4.4)

- Б4.4.1 Параграф 4.4.1 вимагає від суб'єкта господарювання перекласифікації фінансових активів, якщо змінилася мета моделі бізнесу суб'єкта господарювання для управління цими фінансовими активами. Передбачається, що такі зміни траплятимуться дуже нечасто. Визначати такі зміни повинен вищий управлінський персонал суб'єкта господарювання внаслідок зовнішніх і внутрішніх змін, і вони повинні бути істотними для діяльності суб'єкта господарювання та явними для зовнішніх сторін. Приклади змін у моделі бізнесу такі:
- (а) суб'єкт господарювання має портфель комерційних позик, який він утримує для торгівлі у короткостроковий термін. Суб'єкт господарювання купує компанію, що здійснює управління комерційними позиками і модель бізнесу якої передбачає утримання позик з метою отримання контрактних грошових потоків. Портфель комерційних позик більше не призначений для торгівлі, і тепер управління цим портфелем здійснюється разом з придбаними комерційними позиками, і всі вони утримуються з метою отримання контрактних грошових потоків.
  - (б) фірма, що надає фінансові послуги, вирішила закрити свій бізнес роздрібної іпотеки. Цей бізнес більше не приймає нові справи, і фірма, що надає фінансові послуги, здійснює активні заходи з метою продажу свого портфеля іпотечних позик для торгівлі.
- Б4.4.2 Зміна мети моделі бізнесу суб'єкта господарювання повинна відбутися до дати перекласифікації. Наприклад, якщо фірма, що надає фінансові послуги, вирішила закрити свій бізнес роздрібної іпотеки 15 лютого і, отже, повинна перекласифікувати всі відповідні фінансові активи 1 квітня (тобто у перший день наступного звітного періоду суб'єкта господарювання), то суб'єкт господарювання не повинен приймати нові справи бізнесу роздрібної іпотеки або іншим чином брати участь у діяльності, що відповідає її попередній моделі бізнесу, після 15 лютого.
- Б4.4.3 Далі наведені приклади змін, що не є змінами в моделі бізнесу:
- (а) зміна намірів щодо конкретних фінансових активів (навіть за обставин, коли відбуваються значні зміни в умовах ринку).
  - (б) тимчасове зникнення конкретного ринку для фінансових активів.
  - (в) передача фінансових активів між частинами суб'єкта господарювання з різними моделями бізнесу.

Оцінка (розділ 5)

Первісна оцінка (пункт 5.1)

- Б5.1.1 Справедливою вартістю фінансового інструмента при первісному визнанні є, як правило, ціна операції (тобто справедлива вартість наданої або отриманої компенсації, див. також параграф Б5.4.8). Проте, якщо частина компенсації надана або отримана не за фінансовий інструмент, а за щось інше, то справедливу вартість фінансового інструмента оцінюють, застосовуючи відповідний метод оцінювання (див. параграфи Б5.4.6 - Б5.4.12). Наприклад, справедливу вартість довгострокової позики або дебіторської заборгованості, за якими не нараховуються відсотки, можна оцінити як теперішню вартість усіх майбутніх надходжень грошових коштів, дисконтованих із застосуванням переважної ринкової ставки (переважних ринкових ставок) відсотка на подібний інструмент (подібний за валютою, строком, типом ставки відсотка та іншими ознаками) з подібним показником кредитного рейтингу. Будь-яка позичена додаткова сума є витратами або зменшенням доходу, якщо вона не відповідає критеріям для визнання як деякий інший тип активу.
- Б5.1.2 Якщо суб'єкт господарювання ініціює позичку, до якої застосовується неринкова ставка відсотка (наприклад, 5%, коли ринкова ставка для подібних позик становить 8%), та отримує гонорар авансом як компенсацію, то суб'єкт господарювання визнає позичку за її справедливою вартістю (тобто за вирахуванням гонорару, який він одержує).

Подальша оцінка фінансових активів (параграф 5.2)

- Б5.2.1 Якщо фінансовий інструмент, який раніше був визнаний фінансовим активом, оцінюється за справедливою вартістю, і його справедлива вартість стає меншою нуля, то він є фінансовим зобов'язанням відповідно до параграфа 4.2.1. Проте гібридні контракти з основними контрактами, які є активами, що належать до сфери застосування цього МСФЗ, завжди оцінюються відповідно до параграфа 4.3.2.
- Б5.2.2 Наведений далі приклад ілюструє облік витрат на операцію при первісному та подальшому оцінюванні фінансового активу, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням змін в іншому сукупному доході відповідно до параграфа 5.7.5. Суб'єкт господарювання купує актив за 100 ВО плюс комісія за придбання 2 ВО. Первісно суб'єкт господарювання визнає актив за сумою 102 ВО. Звітний період закінчується на один день пізніше, коли ринкова ціна котирування активу становить 100 ВО. Якби актив продали, то сплатили б комісійні у 3 ВО. На цю дату суб'єкт господарювання оцінює актив за сумою 100 ВО (без урахування можливої комісії від продажу), а збиток сумою 2 ВО визнає в іншому сукупному доході.

Оцінка за справедливою вартістю (параграф 5.4)

- Б5.4.1 Основою визначення справедливої вартості є припущення, що суб'єкт господарювання діє безперервно і не має ні наміру, ні потреби ліквідувати чи суттєво скоротити обсяг своєї діяльності або здійснювати операцію за несприятливих умов. Отже, справедлива вартість не є сумою, яку суб'єкт господарювання одержав би (чи сплатив би) у примусовій операції, при недобровільній ліквідації чи при продажу описаного майна. Проте справедлива вартість відображає кредитну якість інструмента.
- Б5.4.2 У цьому Стандарті вживаються терміни “ціна покупця” та “ціна продавця” (яку ще називають “поточною ціною пропозиції”) у контексті ринкових цін котирування, а також термін “спред між цінами покупця та продавця” з метою включення лише витрат на операцію. Інші коригування для одержання справедливої вартості (наприклад, кредитного ризику контрагента) не належать до терміну “спред між цінами покупця та продавця”.

Активний ринок: ціна котирування

- Б5.4.3 Фінансовий інструмент вважається котируваним на активному ринку, якщо ціни котирування легко і регулярно доступні (за допомогою біржі, дилера, брокера, промислової групи, служби інформації про ціни або регульованого органу) та відображають фактичні й регулярно здійснювані ринкові операції між незалежними сторонами. Справедлива вартість визначається як ціна, узгоджена між зацікавленим покупцем та зацікавленим продавцем в операції незалежних сторін. Мета визначення справедливої вартості для фінансового інструмента, який відкрито купується та продається на активному ринку – отримати ціну, за якою відбулась би операція з цим інструментом (тобто без модифікації або перепакування інструмента) на кінець звітного періоду на найсприятливішому активному ринку, до якого суб'єкт господарювання має безпосередній доступ. Проте суб'єкт господарювання коригує ціну на сприятливішому ринку для відображення будь-яких розходжень кредитного ризику контрагента між різними інструментами, які відкрито купуються та продаються на цьому ринку, та інструментом, що його оцінюють. Існування опублікованих цін котирування на активному ринку є найкращим доказом справедливої вартості і якщо вони існують, їх застосовують для оцінки фінансового активу або фінансового зобов'язання.
- Б5.4.4 Відповідна ринкова ціна котирування утримуваного активу або зобов'язання, яке мають випустити, – це, як правило, поточна ціна покупця, а у випадку активу, що його мають придбати, чи утримуваного зобов'язання – це ціна продавця. Якщо суб'єкт господарювання має активи та зобов'язання з ринковими ризиками, що згортаються, він може застосовувати середні ринкові ціни як основу для визначення справедливої вартості позицій ризику, що згортаються, та застосовувати ціну покупця чи ціну продавця до чистої відкритої позиції залежно від обставин. Коли поточні ціни покупця та продавця недоступні, ціна останньої операції може свідчити про поточну справедливу вартість за умови відсутності значних змін економічних обставин після дати операції. Якщо умови

змінилися з часу операції (наприклад, зміна безризикової ставки відсотка після останнього котирування ціни для корпоративних облігацій), то справедлива вартість відображає зміну умов шляхом посилання на поточні ціни або ставки для подібних фінансових інструментів, залежно від обставин. Подібно до того, якщо суб'єкт господарювання може довести, що ціна останньої операції не є справедливою вартістю (наприклад, тому, що вона відображає суму, яку суб'єкт господарювання отримав би або сплатив би у примусовій операції, при недобровільній ліквідації чи продажу описаного майна), таку ціну коригують. Справедлива вартість портфеля фінансових інструментів є добутком кількості одиниць інструмента та його ринкової ціни котирування. Якщо опублікованої ціни котирування на активному ринку для фінансового інструмента в його сукупності немає, але є активні ринки для його складників, то справедлива вартість визначається на основі відповідних ринкових цін для його складників.

Б5.4.5 Якщо ставка (а не ціна) котирується на активному ринку, то суб'єкт господарювання застосовує цю ставку як вихідні дані методу оцінювання справедливої вартості. А коли ставка, що котирується на ринку, не містить кредитного ризику або інших чинників, включених учасниками ринку в оцінювання інструмента, то суб'єкт господарювання коригує ставку з урахуванням цих чинників.

Відсутність активного ринку: метод оцінювання

Б5.4.6 Якщо ринок для фінансового інструмента не є активним, суб'єкт господарювання встановлює справедливу вартість, застосовуючи метод оцінювання. Цей метод базується на застосуванні останніх ринкових операцій між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами (якщо вони доступні), посиланні на поточну справедливу вартість іншого інструмента, який є практично таким самим, аналізі дисконтованих грошових потоків та моделі опціонного ціноутворення. Якщо є метод оцінювання, який зазвичай використовують учасники ринку для визначення ціни інструмента, і доведено, що він надає достовірні оцінки цін, отриманих у фактичних ринкових операціях, то суб'єкт господарювання застосовує цей метод.

Б5.4.7 Мета застосування методу оцінювання – визначити, якою була б ціна операції на дату оцінки в обміні між незалежними сторонами, виходячи із звичайних міркувань бізнесу. Справедлива вартість оцінюється на основі результатів застосування методу оцінювання, в якому максимально враховуються ринкові показники та якомога менше спираються на дані, специфічні для суб'єкта господарювання. Очікується, що метод оцінювання надасть реальну попередню оцінку справедливої вартості, якщо: а) він обґрунтовано відображає очікування того, як ринок міг би оцінити інструмент; та б) вихідні дані для методу оцінювання обґрунтовано відображають ринкові очікування та оцінки чинників співвідношень ризику і доходу, властивих фінансовому інструментові.

Б5.4.8 Отже, метод оцінювання а) поєднує всі чинники, що їх учасники ринку розглядали би при встановленні ціни та б) узгоджується з прийнятими економічними методологіями ціноутворення щодо фінансових інструментів. Періодично суб'єкт господарювання обстежує метод оцінювання та перевіряє його на обґрунтованість, застосовуючи ціни будь-яких спостережених поточних ринкових операцій з таким самим інструментом (тобто без змінювання та перепаккування), або на основі інших доступних спостережених ринкових даних. Суб'єкт господарювання отримує ринкові показники послідовно на тому самому ринку, де інструмент був ініційований чи придбаний. Найкращий доказ справедливої вартості фінансового інструмента при первісному визнанні – це ціна операції (тобто справедлива вартість наданої чи отриманої компенсації), поки справедлива вартість цього інструмента не підтвердиться шляхом порівняння з іншими спостереженими поточними ринковими операціями з таким самим інструментом (тобто без змінювання та перепаккування) або на основі методу оцінювання, змінні якого охоплюють лише дані на спостережених ринках.

Б5.4.9 Подальша оцінка фінансового активу або фінансового зобов'язання та подальше визнання прибутків і збитків мають узгоджуватися з вимогами цього Стандарту. Застосування параграфу К376 може привести до того, що ніякий прибуток або збиток не визнаються при первісному визнанні фінансового активу або фінансового зобов'язання. В такому випадку цей Стандарт вимагає визнавати прибуток або збиток після первісного визнання лише тою мірою, якою вони виникають внаслідок зміни чинника (включаючи час), який учасники ринку розглядатимуть при встановленні ціни.

- Б5.4.10 Первісне придбання, ініціювання фінансового активу або виникнення фінансового зобов'язання – це ринкова операція, яка забезпечує основу для оцінки справедливої вартості фінансового інструмента. Зокрема, якщо фінансовий інструмент є борговим інструментом (таким як позика), його справедливу вартість можна визначити, пославшись на ринкові умови, котрі існували на дату його придбання чи ініціювання, та на поточні ринкові умови або ставки відсотка, що їх стягує на поточний час суб'єкт господарювання (або інші) за подібні боргові інструменти (подібні за строком, що залишився до погашення, моделлю грошових потоків, валютою, кредитним ризиком, заставою та базою відсотка). В інших випадках, коли не відбувається зміни кредитного ризику боржника та застосованих кредитних спредів після ініціювання боргового інструмента, оцінку поточної ринкової ставки відсотка можна отримати, застосовуючи базову ставку відсотка, який відображає кращу кредитну якість порівняно з основним борговим інструментом, утримуючи кредитний спред постійним та коригуючи зміну базової ставки відсотка від дати ініціювання. У випадку зміни обставин після дати останньої ринкової операції, відповідну зміну справедливої вартості фінансового інструмента, що оцінюється, визначають шляхом посилання на поточні ціни або ставки на подібні фінансові інструменти, які залежно від обставин є скоригованими відносно будь-яких відмінностей інструмента.
- Б5.4.11 Однакова інформація може не бути доступною на кожну дату оцінки. Наприклад, на дату, коли суб'єкт господарювання робить позичку чи купує борговий інструмент, який активно не продається та не купується, суб'єкт господарювання має ціну операції, яка також є ринковою ціною. Однак на наступну дату оцінки інформація про нові операції може не бути доступною, і хоча суб'єкт господарювання спроможний визначити загальний рівень ринкових ставок відсотка, він може не знати, який рівень кредитного чи іншого ризику учасники ринку розглядатимуть, оцінюючи ціну інструмента на цю дату. Суб'єкт господарювання може не мати інформації щодо останніх операцій для визначення відповідного кредитного спреду понад базову ставку відсотка, який слід застосовувати при визначенні ставки дисконту для обчислення теперішньої вартості. За відсутності доказів протилежного, можна було б припустити, що не відбулося змін спреду, який існував на дату надання позички, але в таких випадках очікується, що суб'єкт господарювання докладе всіх зусиль з метою пошуку доказів того, що зміна таких чинників відбулася. Якщо існують докази зміни, суб'єкт господарювання розглядатиме їхній вплив, визначаючи справедливу вартість фінансового інструмента.
- Б5.4.12 Застосовуючи аналіз дисконтованих грошових потоків, суб'єкт господарювання використовує одну чи кілька ставок дисконту, котрі відповідають переважаючим на ринку нормам доходу для фінансових інструментів, які мають в основному подібні умови і характеристики, включаючи кредитну якість інструмента, залишок строку, протягом якого ставка відсотка за контрактом є фіксованою, а також залишок строку до погашення основної суми та валюти, в якій здійснюватимуться платежі. Короткострокову дебіторську та кредиторську заборгованість без встановленої ставки відсотка можна оцінювати за сумою первісного рахунку фактури, якщо вплив дисконтування є несуттєвим.

Вихідні дані для методів оцінювання

- Б5.4.13 Належний метод оцінювання справедливої вартості конкретного фінансового інструмента включатиме спостережені ринкові дані про ринкові умови та інші чинники, які, ймовірно, впливають на справедливу вартість інструмента. Справедлива вартість фінансового інструмента базуватиметься на одному чи кількох із наведених далі чинників (та, можливо, ще інших):
- а) *вартість грошей у часі (тобто відсоток за базовою чи безризиковою ставкою)*. Базові ставки відсотка можна, як правило, отримати, виходячи із спостережених цін на державні облігації, котирування яких часто наводиться у фінансових публікаціях. Ці ставки, як правило, змінюються для очікуваних дат прогнозованих грошових потоків у кривій доходу від ставок відсотка для різних горизонтів часу. З практичних причин суб'єкт господарювання може застосовувати як базову ставку загальноприйнятну та легко спостережену загальну ставку, наприклад, ставку ЛІБОР або курс "своп". (Оскільки така ставка, як ЛІБОР, не є безризиковою, коригування кредитного ризику, що відповідає конкретному фінансовому інструментові, визначається на основі його кредитного ризику по відношенню до кредитного ризику в цій базовій ставці.) У деяких країнах облігації центрального уряду можуть нести значний кредитний ризик і не надавати стабільну орієнтовну базову ставку відсотка для інструментів, визначених у цій валюті.

Деякі суб'єкти господарювання в цих країнах також можуть мати кращий фінансовий стан та нижчу ставку запозичень, ніж центральний уряд. У такому випадку було б доречніше визначати базові ставки відсотка шляхом посилання на корпоративні облігації з найвищим рейтингом, випущені у валюті цієї юрисдикції;

- б) *кредитний ризик*. Вплив кредитного ризику на справедливую вартість (тобто премії понад базову ставку відсотка на кредитний ризик) можна визначити, виходячи із спостережених ринкових цін на інструменти, що купуються та продаються і мають різну кредитну якість, або із спостережених ставок відсотка, стягуваних позикодавцями за позиками різного кредитного рейтингу;
- в) *ціни на валютних біржах*. Активні валютні ринки існують для більшості основних валют і ціни котирування щодня наводяться у фінансових публікаціях;
- г) *товарні ціни*. Спостережені ринкові ціни існують для багатьох товарів;
- г) *ціни на інструменти капіталу*. Ціни (та індекси цін) на інструменти капіталу, що купуються та продаються, є легко спостереженими на деяких ринках. Для оцінювання поточної ринкової ціни на інструменти капіталу, які не мають спостережених цін, можна застосовувати методи, що базуються на теперішній вартості;
- д) *волатильність (тобто величина майбутніх змін ціни фінансового інструмента або іншого об'єкта)*. Оцінки волатильності об'єктів, які активно продаються та купуються, як правило, можна обґрунтовано визначити на основі минулих ринкових даних або на основі використання показників волатильності, що наводяться в поточних ринкових цінах;
- е) *ризик дострокового погашення та ризик відмови*. Очікувані моделі дострокового погашення фінансових активів та очікувані моделі відмови для фінансових зобов'язань можна оцінити на основі минулих даних. (Справедлива вартість фінансового зобов'язання, від якого може відмовитися контрагент, не може бути меншою, ніж теперішня вартість суми відмови – див. параграф 5.4.3);
- е) *витрати на обслуговування фінансового активу або фінансового зобов'язання*. Витрати на обслуговування можна оцінити, порівнюючи із поточними гонорарами, які стягуються іншими учасниками ринку. Якщо витрати на обслуговування фінансового активу або фінансового зобов'язання є значними та інші учасники ринку стикатимуться із подібними витратами, емітент розглядатиме їх при визначенні справедливої вартості цього фінансового активу чи фінансового зобов'язання. Скоріш за все, справедлива вартість на початку дії контрактного права на майбутні гонорари сплаченим витратам на ініціювання, за винятком випадків, коли майбутні гонорари та пов'язані з ними витрати не будуть зіставними з ринковими порівняльними даними.

Інвестиції в інструменти капіталу, що не котируються (та контракти на такі інвестиції, які повинні погашатися наданням інструментів капіталу, що не котируються)

Б5.4.14 Всі інвестиції в інструменти капіталу та контракти на такі інструменти повинні оцінюватись за справедливою вартістю. Проте за обмежених обставин наближеною оцінкою справедливої вартості може бути собівартість. Це може бути тоді, коли наявної останньої інформації недостатньо, щоб визначити справедливую вартість, або коли існує широкий діапазон можливих оцінок справедливої вартості, а собівартість є найкращою оцінкою справедливої вартості у цьому діапазоні.

Б5.4.15 Показниками того, що собівартість не може представляти справедливую вартість, є:

- а) значна зміна у показниках діяльності об'єкта інвестування порівняно з бюджетами, планами або контрольними показниками;
- б) зміни в очікуванні того, що будуть досягнуті контрольні технічні показники продукції об'єкта інвестування;
- в) значна зміна на ринку для акцій об'єкта інвестування або його продуктів чи потенційних продуктів;
- г) значна зміна в глобальній економіці або економічному середовищі, у якому функціонує об'єкт інвестування;

- г) значна зміна у показниках діяльності подібних суб'єктів господарювання або в оцінках, що їх надає ринок в цілому;
- д) внутрішні проблеми об'єкта інвестування, такі як шахрайство, комерційні спори, судові справи, зміни управління або стратегії;
- е) свідчення, отримані внаслідок здійснення зовнішніх операцій з інструментами капіталу об'єкта інвестування, як проведених самим об'єктом інвестування (як, наприклад, свіжий випуск акцій), так і передачі інструментів капіталу між третіми сторонами.

Б5.4.16 Перелік, наведений в параграфі Б5.4.15, не є вичерпним. Суб'єкт господарювання має скористатися усією інформацією про показники та діяльність суб'єкта інвестування, що стає наявною після дати первісного визнання. Існування таких доречних чинників може вказувати на те, що собівартість може не представляти справедливую вартість. У таких випадках суб'єкт господарювання повинен оцінити справедливую вартість.

Б5.4.17 Собівартість ніколи не є найкращою оцінкою справедливої вартості для інвестицій в інструменти капіталу, що котируються (або контрактів на інструменти капіталу, що котируються)

Прибутки та збитки (пункт 5.7)

Б5.7.1 Параграф 5.7.5 дозволяє суб'єктові господарювання прийняти нескасовне рішення подавати в іншому сукупному доході зміни справедливої вартості інвестиції в інструмент капіталу, який не утримується для торгівлі. Таке рішення приймається окремо по кожному інструменту (тобто по кожній акції). Суми, наведені в іншому сукупному доході, у подальшому не переносяться у прибуток або збиток. Однак суб'єкт господарювання може переносити кумулятивний прибуток або збиток у межах власного капіталу. Дивіденди на такі інвестиції визнаються у прибутку або збитку у відповідності з МСБО 18, якщо дивіденди не є очевидним відшкодуванням частини собівартості інвестиції.

Б5.7.2 Суб'єкт господарювання застосовує МСБО 21 "*Вплив змін валютних курсів*" до фінансових активів та фінансових зобов'язань, які є монетарними статтями відповідно до МСБО 21 і деноміновані в іноземній валюті. МСБО 21 вимагає визнавати будь-які прибутки та збитки за монетарними активами та монетарними зобов'язаннями у прибутку або збитку. Винятком є монетарна стаття, що призначена інструментом хеджування або у хеджуванні грошових потоків (див. параграфи 95–101 МСБО 39), або у хеджуванні чистої інвестиції (див. параграф 102 МСБО 39).

Б5.7.3 Параграф 5.5.5 дозволяє суб'єктові господарювання прийняти нескасовне безвідкличне рішення подавати в іншому сукупному прибутку зміни справедливої вартості інвестиції в інструмент власного капіталу, який не утримується для торгівлі. Така інвестиція не є монетарною статтею. Відповідно, прибуток або збиток, що подається в іншому сукупному доході згідно з параграфом 5.7.5, включає будь-який відповідний компонент валютного курсу.

Б5.7.4 Якщо між непохідним монетарним активом та непохідним монетарним зобов'язанням існують відносини хеджування, то зміни валютного компоненту цих фінансових інструментів наводять у прибутку або збитку.

Зобов'язання, призначені за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку

Б5.7.5 Коли суб'єкт господарювання призначає фінансове зобов'язання за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, він повинен визначити, чи не створюватиме або чи не збільшуватиме це подання впливів змін кредитного ризику зобов'язання в іншому сукупному прибутку неузгодженість обліку у прибутку або збитку. Неузгодженість обліку виникатиме або збільшуватиметься, якщо наслідком подання впливів змін кредитного ризику зобов'язання в іншому сукупному прибутку стане більша неузгодженість у прибутку або збитку, ніж тоді, коли б ці суми подавались у прибутку або збитку.

- Б5.7.6 Щоб визначити це, суб'єкт господарювання повинен оцінити, чи очікує він, що впливи змін кредитного ризику зобов'язання будуть згорнуті у прибутку або збитку зміною справедливої вартості іншого фінансового інструмента, що оцінюється за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку. Таке очікування має базуватися на економічному зв'язку між характеристиками зобов'язання та характеристиками іншого фінансового інструмента.
- Б5.7.7 Таке визначення виконують при первісному визнанні і не переглядають. Для практичних цілей суб'єктові господарювання не потрібно укладати угоди на усі активи та зобов'язання, що спричиняють неузгодженість обліку, точно в один і той самий час. Прийнятна затримка дозволяється, за умови, що передбачається, що будь-які операції, що залишилися, відбудуться. Суб'єкт господарювання повинен послідовно застосовувати свою методологію для визначення, чи буде подання в іншому сукупному прибутку впливів змін кредитного ризику зобов'язання створювати або збільшувати неузгодженість обліку у прибутку або збитку. Проте суб'єкт господарювання може використовувати різні методології, якщо між характеристиками зобов'язання, призначеного за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку, та характеристиками інших фінансових інструментів існують різні економічні зв'язки. МСФЗ 7 вимагає від суб'єкта господарювання розкривати у примітках до фінансової звітності якісну інформацію про свою методологію, використану для такого визначення.
- Б5.7.8 Якщо така неузгодженість створюватиметься або збільшуватиметься, то від суб'єкта господарювання вимагається подавати всі впливи змін справедливої вартості (в тому числі впливи змін кредитного ризику зобов'язання) у прибутку або збитку. Якщо така неузгодженість не створюватиметься і не збільшуватиметься, то від суб'єкта господарювання вимагається подавати всі впливи змін кредитного ризику зобов'язання в іншому сукупному прибутку.
- Б5.7.9 Суми, подані в іншому сукупному прибутку, у подальшому не переводять до прибутку або збитку. Проте суб'єкт господарювання може перевести кумулятивний прибуток або збиток у межах власного капіталу.
- Б5.7.10 Наведений далі приклад описує ситуацію, у якій у прибутку або збитку виникла б неузгодженість обліку, якби впливи змін кредитного ризику зобов'язання подавалися в іншому сукупному прибутку. Іпотечний банк надає позики клієнтам та фінансує такі позики, продаючи облігації з відповідними характеристиками (наприклад, непогашена сума, особливості погашення, строки та валюта) на ринку. Контрактні умови позики дозволяють іпотечному клієнтові достроково погасити свою позику (тобто задовольнити своє зобов'язання перед банком) шляхом придбання відповідної облігації за справедливою вартістю на ринку та надання такої облігації до іпотечного банку. Внаслідок такого контрактного права дострокового погашення, якщо кредитна якість облігації погіршиться (а, отже, і справедлива вартість зобов'язання іпотечного банку зменшиться), справедлива вартість кредитного активу іпотечного банку також знизиться. Зміна справедливої вартості активу відображає контрактне право іпотечного клієнта достроково погасити іпотечну позику, придбавши відповідну облігацію за справедливою вартістю (яка, у цьому прикладі, зменшилась) та надавши цю облігацію до іпотечного банку. Отже, впливи змін кредитного ризику зобов'язання (облігації) будуть згорнуті у прибутку або збитку відповідною зміною справедливої вартості фінансового активу (позики). Якби впливи змін кредитного ризику зобов'язання були подані в іншому сукупному прибутку, то неузгодженість обліку була б у прибутку або збитку. Отже, іпотечний банк повинен подавати всі зміни справедливої вартості зобов'язання (в тому числі впливи змін кредитного ризику зобов'язання) у прибутку або збитку.
- Б5.7.11 У прикладі в параграфі Б5.7.10 існує контрактний зв'язок між впливами змін кредитного ризику зобов'язання та змінами справедливої вартості фінансового активу (тобто результатом контрактного права іпотечного клієнта на дострокове погашення позики шляхом придбання облігації за справедливою вартістю та надання такої облігації до іпотечного банку). Проте неузгодженість обліку може також статися за відсутністю контрактного зв'язку.
- Б5.7.12 Для цілей застосування вимог, наведених у параграфах 5.7.7 та 5.7.8, неузгодженість обліку не спричиняється виключно методом оцінювання, що його використовує суб'єкт господарювання для визначення впливів змін кредитного ризику зобов'язання. Неузгодженість обліку у прибутку або збитку виникає лише тоді, коли впливи змін кредитного ризику зобов'язання (як визначено в МСФЗ 7), як передбачається, згортатимуть зміни справедливої вартості іншого фінансового інструмента. Неузгодженість, яка виникає виключно внаслідок методу оцінювання (тобто тому, що суб'єкт

господарювання не ізолював зміни кредитного ризику зобов'язання від деяких інших змін справедливої вартості) не впливає на визначення, що вимагається в параграфах 5.7.7 та 5.7.8. Наприклад, суб'єкт господарювання може не ізолювати зміни кредитного ризику зобов'язання від змін ризику ліквідності. Якщо суб'єкт господарювання подає об'єднаний вплив обох чинників в іншому сукупному прибутку, то неузгодженість може статися тому, що зміни ризику ліквідності можуть бути включені в оцінку справедливої вартості фінансових активів суб'єкта господарювання, а вся зміна справедливої вартості цих активів подана у прибутку або збитку. Проте така неузгодженість спричинена неточністю вимірювання, а не відносинами згортання, описаними в параграфі Б5.7.6, і отже, не впливає на визначення, що вимагається в параграфах 5.7.7 та 5.7.8.

Значення “кредитного ризику”

Б5.7.13 МСФЗ 7 визначає кредитний ризик як “ризик того, що одна сторона контракту про фінансовий інструмент не зможе виконати свої зобов'язання і це спричинить виникнення фінансового збитку іншої сторони”. Вимога, наведена в параграфі 5.7.7а), стосується ризику того, що емітент не виконає свої зобов'язання за цим конкретним зобов'язанням. Це не обов'язково стосується кредитоспроможності емітента. Наприклад, якщо суб'єкт господарювання випускає зобов'язання із забезпеченням і зобов'язання без забезпечення, які без цієї умови були б ідентичними, то кредитний ризик цих двох зобов'язань буде різним, навіть притому, що вони випущені одним суб'єктом господарювання. Кредитний ризик за зобов'язанням із забезпеченням буде менший, ніж кредитний ризик за зобов'язанням без забезпечення. Кредитний ризик для зобов'язання із забезпеченням може бути близьким до нуля.

Б5.7.14 Для цілей застосування вимоги, викладеної в параграфі 5.7.7а), кредитний ризик відрізняється від ризику результативності конкретного активу. Ризик результативності конкретного активу не пов'язаний з ризиком того, що суб'єкт господарювання не виконає певне зобов'язання, а радше пов'язаний з ризиком того, що один актив або група активів матиме погані показники (або взагалі не принесе доходу).

Б5.7.15 Далі наведені приклади ризику результативності конкретного активу:

- а) зобов'язання з характеристикою одиниці прив'язування, за якою сума, що належить до сплати інвесторам, визначена за контрактом на основі результативності визначених активів. Вплив такої характеристики одиниці прив'язування на справедливу вартість зобов'язання – це ризик результативності конкретного активу, а не кредитний ризик;
- б) зобов'язання, випущене суб'єктом господарювання спеціального призначення (СГСП) з такими характеристиками. СГСП юридично ізолюваний, отже активи в СГСП “огорожені” та призначені виключно для вигоди інвесторів, навіть у випадку банкрутства. СГСП укладає іншу операцію, і активи СГСП не можуть бути закладені у заставу. Суми належать до сплати інвесторам СГСП лише якщо “огорожені” активи генеруватимуть грошові потоки. Отже, зміни справедливої вартості зобов'язання у першу чергу відображають зміни справедливої вартості активів. Вплив функціонування активів на справедливу вартість зобов'язання – це ризик функціонування конкретного активу, а не кредитний ризик.

Визначення впливів змін кредитного ризику

Б5.7.16 Для цілей застосування вимоги, наведеної в параграфі 5.7.7а), суб'єкт господарювання визначає величину зміни справедливої вартості фінансового зобов'язання, що відноситься до змін кредитного ризику такого зобов'язання, або

- а) як величину зміни його справедливої вартості, що не відноситься до змін ринкових умов, які спричиняють зростання ринкового ризику (див. параграфи Б5.7.17 та Б5.7.18); або
- б) за допомогою альтернативного метода, що, на думку суб'єкта господарювання, достовірніше представляє величину зміни справедливої вартості зобов'язання, що відноситься до змін його кредитного ризику.

Б5.7.17 Зміни ринкових умов, що спричиняють зростання ринкового ризику, охоплюють зміни орієнтовної ставки відсотка, ціни іншого фінансового інструмента суб'єкта господарювання, ціни на товари, обмінного курсу або індексу цін чи ставок.

Б5.7.18 Якщо єдиними значними релевантними змінами ринкових умов для певного зобов'язання є зміни спостережної (орієнтовної) ставки відсотка, то величину в параграфі Б5.7.16а) можна оцінити таким чином:

- а) по-перше, суб'єкт господарювання обчислює внутрішню норму прибутковості за зобов'язанням на початку періоду, за допомогою справедливої вартості зобов'язання та контрактних грошових потоків за зобов'язанням на початок періоду. Від цієї ставки прибутку суб'єкт господарювання віднімає спостережну (орієнтовну) ставку відсотка на початок періоду, щоб отримати компонент внутрішньої норми прибутковості, характерний для конкретного інструмента;
- б) потім суб'єкт господарювання обчислює теперішню вартість грошових потоків, пов'язаних з цим зобов'язанням, за допомогою контрактних грошових потоків за зобов'язанням на кінець періоду та дисконтною ставкою, яка дорівнює сумі і) спостережної (орієнтовної) відсоткової ставки на кінець періоду та ii) компонента внутрішньої норми прибутковості, характерного для конкретного інструмента, як визначено в а);
- в) різниця між справедливою вартістю зобов'язання на кінець періоду та сумою, визначеною в б), являє собою зміну справедливої вартості, що не відноситься до змін спостережної (орієнтовної) ставки відсотка. Саме цю суму подають в іншому сукупному прибутку відповідно до параграфу 5.7.7а).

Б5.7.19 В прикладі, наведеному в параграфі Б5.7.18, припускається, що зміни справедливої вартості, що виникають внаслідок чинників, інших, ніж зміни кредитного ризику інструментів або зміни спостережних (орієнтовних) відсоткових ставок, не є значними. Цей метод не годиться, якщо зміни справедливої вартості, що виникають внаслідок інших чинників, є значними. В таких випадках суб'єкт господарювання повинен використати альтернативний метод, який достовірніше оцінює впливи змін кредитного ризику зобов'язання (див. параграф Б5.7.16а)). Наприклад, якщо фінансовий інструмент в прикладі містить вбудований похідний фінансовий інструмент, то зміна справедливої вартості вбудованого похідного фінансового інструмента виключається при визначенні суми, що подається в іншому сукупному прибутку відповідно до параграфу 5.7.7а).

Б5.7.20 Так само, як і в усіх оцінках справедливої вартості, метод оцінювання суб'єкта господарювання для визначення частини зміни справедливої вартості зобов'язання, яка відноситься до змін його кредитного ризику, повинен якомога більше користуватися ринковими вхідними даними.

Дата набрання чинності та перехід (розділ 7)

Перехід (пункт 7.2)

Фінансові активи, утримувані для торгівлі

В7.2.1 На дату першого застосування цього МСФЗ суб'єкт господарювання повинен визначити, чи відповідає мета моделі бізнесу суб'єкта господарювання для управління будь-якими його фінансовими активами умові, зазначеній в параграфі 4.1.2(а), або чи правомірний цей фінансовий актив для вибору в параграфі 5.7.5. Для цього суб'єкт господарювання визначає, чи відповідають фінансові активи визначенню утримуваних для торгівлі так, ніби суб'єкт господарювання придбав ці активи на дату першого застосування.

Визначення (Додаток А)

Похідні фінансові інструменти

БА.1 Типовими прикладами похідних фінансових інструментів є ф'ючерсні та форвардні контракти, контракти на свопи та опціони. Похідний фінансовий інструмент має зазвичай умовну величину, яка являє собою суму валюти, кількість акцій, кількість одиниць ваги чи об'єму або інших одиниць, зазначених у контракті. Проте похідний фінансовий інструмент не вимагає, щоб утримувач чи суб'єкт

господарювання, який його видав, інвестував або отримав умовну величину на початку дії контракту. Навпаки, похідний фінансовий інструмент може вимагати фіксований платіж або сплату певної суми, яка може змінитися (але не пропорційно зміні базового інструмента) внаслідок деякої майбутньої події, яка не прив'язана до умовної величини. Наприклад, контракт може вимагати фіксований платіж у 1000 ВО, якщо ставка ЛІБОР на шість місяців зростає на 100 базисних пунктів. Такий контракт є похідним фінансовим інструментом навіть при тому, що умовна величина не зазначена.

- БА.2 Визначення похідного фінансового інструмента в цьому МСФЗ включає контракти, розрахунок за якими здійснюється на брутто-основі поставкою базової статті (наприклад, форвардний контракт на придбання боргового інструмента з фіксованою ставкою). Суб'єкт господарювання може мати контракт на купівлю чи продаж нефінансової статті, розрахунок за яким здійснюється на нетто-основі грошовими коштами або іншим фінансовим інструментом, або обміном фінансових інструментів (наприклад, контракт на купівлю чи продаж товару за фіксованою ціною на майбутню дату). Такий контракт належить до сфери застосування цього МСФЗ, за винятком контрактів, які були укладені та продовжують утримуватися з метою поставки нефінансової статті відповідно до вимог суб'єкта господарювання до очікуваного придбання, продажу або застосування (див. параграфи 5–7 МСБО 39).
- БА.3 Однією з визначальних характеристик похідного фінансового інструмента є те, що він має початкову чисту інвестицію, яка є меншою, ніж вимагалася б для інших видів контрактів, що, як передбачається, мали б подібну реакцію на зміни ринкових чинників. Контракт на опціон відповідає цьому визначенню, оскільки премія меча, ніж інвестиція, яка була б необхідна, щоб отримати базовий фінансовий інструмент, до якого опціон прив'язаний. Валютний своп, який вимагає початкового обміну різних валют однакової справедливої вартості, відповідає цьому визначенню, оскільки він має нульову початкову чисту інвестицію.
- БА.4 Звичайне придбання або продаж спричиняє появу зобов'язання за фіксованою ціною між датою операції та датою розрахунку, що відповідає визначенню похідного фінансового інструмента. Проте, через короткий строк цього зобов'язання воно не визнається як похідний фінансовий інструмент. Навпаки, цей МСФЗ передбачає особливий облік для таких регулярних контрактів (див. параграфи 3.2.1 та БЗ.1.3–БЗ.1.6).
- БА.5 Визначення похідного інструмента містить посилання на нефінансові змінні, що не є характерними для сторони контракту. До таких відносяться індекс втрат внаслідок землетрусу в певному регіоні та індекс температур у конкретному місті. Нефінансові змінні, характерні для сторони контракту, включають настання або ненастання пожежі, яка завдає шкоди або руйнує актив сторони контракту. Зміна справедливої вартості нефінансового активу характерна для власника, якщо справедлива вартість відображає не лише зміни ринкових цін на такі активи (фінансова змінна), а й умову конкретного утримуваного нефінансового активу (нефінансова змінна). Наприклад, якщо гарантія залишкової вартості конкретного автомобіля наражає гаранта на ризик внаслідок змін фізичного стану автомобіля, то ця зміна залишкової вартості є характерною для власника цього автомобіля.

Фінансові активи і зобов'язання, утримувані для торгівлі

- БА.6 Торгівля, як правило, означає активне і часте придбання та продаж, а фінансові інструменти, утримувані для торгівлі, як правило, використовуються з метою отримання прибутку від короткострокових коливань цін або маржі дилера.
- БА.7 Фінансові зобов'язання, утримувані для торгівлі, включають:
- а) похідні зобов'язання, які не обліковуються як інструменти хеджування;
  - б) зобов'язання надати фінансові активи, позичені “коротким” продавцем (тобто суб'єктом господарювання, який продає фінансові активи, які він позичив і якими він досі не володіє);
  - в) фінансові зобов'язання, понесені з наміром викупити їх найближчим часом (наприклад, борговий інструмент, що котирується, який емітент може викупити назад найближчим часом, залежно від змін його справедливої вартості); та

- г) фінансові зобов'язання, які є частиною портфеля ідентифікованих фінансових інструментів, управління якими здійснюється разом і для яких є нещодавні свідчення того, що вони функціонують за моделлю швидкого отримання прибутку.

БА.8 Один той факт, що зобов'язання використовується для фінансування торговельної діяльності, не перетворює зобов'язання в утримуване для торгівлі.